

2-нэ нап.

НЭХУ

3-нэ нап.

Мамырыгъэм и ІэфІымрэ зауэм и дыджымрэ 4-нэ нап.

Сабийхэм хуащІ

4-нэ нап.

Махуэшхуэр ягъэлъап1э

Кавказ Ищхъэрэм нэхъри зрагъзужь

ил Іэ тридзащ Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щІыналъэм (КИФЩІ) социально-экономикэ и лъэныкъуэкіэ щалъытащ къэралыр къы-2030 гъэ пщіондэ зегъэужьыным хуэгъэпса стратеги- пэубыдыныгъэ ткіийхэм я ер къыщыгъэнэІуа дэфтэрым.

Туэхугъуэ нэхъыщхьэхэм радщ «Налшык» аэропорящыщщ щІыналъэм туризмэм зыщегъэужьыным, «Іуащхьэмахуэ» курортыр промышленностым и Іэна- хъунущ Урысей Федерацэм щыгъэзэщіэным, еджа- щиужь щіыпіэ піэхэр, гъэсапіэхэр, гъуэ- щхьэхэм ящыщ зы. Кавказ гушхуэхэр ухуэным, пэщІэдзэ медико-санитар дэ- Къэбэрдей-Балъкъэрым и щрат Іуэхущіапіэхэм зе- тенджыз Фіьціэм и Іуфэм гъэужьыным, сабийхэм я щыІэ турист центрхэм ствэхэмрэ, УФ-м и Презиузыншагъэр агахар къыщагъэсэбэп медицинэм зегъэубгъуным, псэупІэ унэхэм, нэгъуэщІ унэтІыныгъэхэм епхахэр.

АБЫ къыщыгъэлъэгъуа жьыным хуэгъэпсауэ я музэрагъэпэщыжыну. тыр проектышхуэхэр бгы-лъэрыжэ туризмэм зынэхъы-Ишхъэрэм щыІэ курортхэр, цыхухэм зыгъэпсэхупіэхэри яхэту, и унафэщіыр, УФ-м и Прахъумэным, япызыщІэну автомобиль дентым КИФЩІ-м щиІэ LPAGEANNI GANANGHANNI

КИФЩІ-м и промышленностым адэкІи зегъэужьыным хуэщіа унэтіыныгъэхэм хохьэ Тырныауз воль-Транспорт ІзнатІзм шІы- фрам-молибден пцІийхэр налъэм адэкІи зыщегъэу- къыщыщІэхыныр, абыхэм

елэжьыныр зэтегъэувэжы-

ЩІыналъэ экономикэм хэпщІыкІыу зезыгъэужьу къалъытащ мэкъумэш промышленнэ ІэнатІэр. Я мурадщ жыг гъэкІыным, мэлымрэ Іэщышхуэмрэ зехуэным, бдзэжьей гъэхъуным ехьэлІа лэжьыгъэхэм нэхъри зрагъэубгъуну. МэкъумэшыщІэхэм Іэмал яІэнущ лэжьыгъэхэр зэрегъэкІуэкІыпхъэ технологиехэр къыщыгъэлъэгъуа, чэнджэшхэри къыщыгъэнэІуа Іуэху зехьэкІэщІэ мардэхэр къызэрагъэпэщ я ІуэхущІапІэхэм къыщагъэсэбэпыну. Къэбэрдей-Балъкъэрым иужьрей илъэсхэм къышызэгъэпэща хъуащ пхъэщхьэмыщхьэрэ мэракіуэхэкіхэмрэ гъэкІыным, фІэІугъэхэр щІыным, Іэщ зехуэным хуэшІа ІэнатІэ хъарзынэхэр.

УФ-м и Правительствэм къызэрыхигъэщымкІэ щІыналъэ зыужьыныгъэм хуэщ а стратегиещ эм къылъэхъэнэм зэритыр.

Апхуэдэу абы къыщыгъэлъэгъуащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и экономикэм зегъэужьыным ехьэлlауэ КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкіуэ Казбек къыхилъхьа Туэхугъуэхэр. Республикэм и дежкІэ мыхьэнэ зиІэ а унэтІыныгъэхэмрэ объектхэмрэ а дэфтэрым хагъэхьащ, ди щіыналъэм вительствэмрэ министерполномочнэ ліыкіуэр а ІуэхугъуэхэмкІэ зэрызэдэлэжьам къарикІуахэр я

лъабжьэу. КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-IуэхущIапIэ.

КъБР-м и Парламентым УнафэщІ Егоровэ Татьянэ, Егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я ІуэхухэмкІэ комитетым и унафэщі Емуз Нинэ, Къэпщытэныгъэмрэ регламентымкіэ комитетым и унафэщі Кансаевэ Еленэ, КъБР-м и Парламентым и Аппаратым и унафэщІ ФочышІэ Наталье сымэ Донецк ЦІыхубэ Республикэм кърашауэ Налшык къалэм и «Лэгъупыкъу» санаторэм зыщызыгъэпсэху сабийхэм я деж щы ащ.

ИЛЪЭСИ 8 - 13 я ныбжьу сабий 37-рэ ди щІыналъэм иджы етІуанэу къашэ зрагъэгъэпсэхуну. Абыхэм медицинэ дэІэпыкъуныгъэ псори Іуэхущіапіэм шагъуэт, апхуэдэуи егъэджэныгъэм къыкІэрымыхун хуэдэу, школ программэм щыха-

Егоровэ Татьянэ сабийхэм кіэщіу яхутепсэлъыхьащ Къэбэрдей-Балъкъэр шІыналъэм, узыншагъэ и лъэныкъуэкІи зэрызагъэпсэхуным-кІи мыбдеж Іэмал псори зэры-

- ФызэдгъэцІыхуну, зыфщІэдгъэкъуэну ди гуапэу дыкъэкІуащ. Ди республикэм теухуауэ, дауи, куэд зэхэфхагъэнщ. Ауэ, фэ фщІэрэ, Къэбэрдей-Балъкъэрыр Ищхъэрэм и налкъутналмэсу зэрыжаІэр?! Ар къызыхэкІар щІыналъэр мыин дыдэми, апхуэдиз дахагъэрэ щіыпіэ гъэщіэгъуэн куэдрэ дызэриІэращ. Ахэр псори фагъэлъагъуну къыщІэкІынщ. Дыхуейт ди деж ныбжьэгъу пэжхэр щызэвгъэгъуэтыну, иджыри мызэ-мытІзу Къэбэрдей-Балъкъэрым къытевгъэзэжын хуэдэу. Дэ сыт щыгъуи гуапэу дыфіущіэнущ, - яжриіащ Егоровэм цІыкІухэм.

Донецк къраша ціыкіцхэм яіцощіз

ныбжьыщІэхэм егъэджэныгъэм, спортым ехьэліауэ яіэ ехъуліэныгъэхэм. Апхуэдэуи зрагъэлъэгъуащ сабийхэр щыпсэу зыгъэпсэхупІэм Іуэхухэр къызэрыщызэгъэпэщар.

ЦІнкіухэр хьэщіэхэм зэрыщыгуфІыкІар нэрылъагъуу, гукъыдэжышхуэ яІзу епсэлъащ, республикэм гуапэу къазэрыщы ущ Гари къыхагъэщащ.

ЗэlущІэм и кІэм депутатхэм къабзыщагъэгъуэзащ гъэдэкlыу саугъэтхэмрэ ІэфІыкІэ- зыщагъэгъуэзэну, зыхащІэну. Ди

хэмрэ сабийхэм иратащ.

- Ди жагъуэ зэрыхъунщи, имыгъуэу балигъ хъуащ зыхужаю са- ща, дызэрыгушхуэ сабий Іуэхущабийхэм ящыщщ мы ціыкіухэр. Гу- піэхэми тшэну. Ахэр къэдгъэгугъащ лъытэ къыхуащіар ягъэлъапізу, зэман гъунэгъум «Дыгъэпс къалэ» къызбгъэдыхьа дэтхэнэми фІыщіэ сабий академиер едгъэлъагъуну. ищІырт. ИкъукІэ сабий губзы- Си гугъэмкІэ, абдежи абыхэм Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэр гъуэзэфынущ. ирагъэлъагъум и мызакъуэу, сыхуейт ди хьэшІагъэмрэ хабзэхэмрэ

мурадщ ныбжьыщІэхэр ди щІыуэпс хъугъуэфІыгъуэхэм къищынэмыгъэхэщ, - дыщ игъуащ Егоровэм. - яф эхьэлэмэтыну куэдым зыщагъэ-

> КъБР-м и Парламентым и пресс-ІуэхущІапІэ.

Ди къуэш республикэхэм

Ветеранхэм йохъуэхъу

ШЭРДЖЭС. «Урысей зэкъчэт» партымрэ «ТекІуэныгъэм и волонтерхэр» зэгүхьэныгъэмрэ Текіуэныгъэм и махуэехьэлІа шхүэм Іуэху дахэ ирагъэжьащ. Депутатхэр, сенаторхэр, волонтёрхэр Хэку зауэшхүэм хэтахэмрэ абы ныкъуэдыкъуэ щы-

хъуахэмрэ я унэхэм кІуэурэ ехъуэхъунущ.

«ХАБЗЭ зэрыхъуам тету, мы гъэми махуэ лъапІэм ирихьэлІэу ветеранхэм дехъуэхъунущ, саугъэтхэр яхуэтхьынущ. Ди жагъуэ зэрыхъущи, зэманыр щысхыыншэщ, абызэрыхъущи, зэманыр щысхыншэщ, абы-хэм ящыщу псэужхэм я бжыгъэр гъэ къэс нэхъ мащіэ мэхъу. Къыхэгъэщыпхъэщ илъэсым зэ гулъытэ яхуэтщіу зэрыар-мырар, атіэ махуэ къэси ди нэхъыжьхэм дазэрыщіэупщіэр. Псори депутатхэм я нэіэ щіэтщ, волонтёрхэр якіэльокіуэ, сыт хуэдэ Іуэху къалъыкъуэкІми, икіэщІыпіэкіэ зэфіыдогъэкі, - жиіащ «Тхыдэ фэеплъ» проектыр зи жэрдэм Дзугаев Альберт.

Къэрал псом а махуэм щехъуэхъунущ Хэ-кум зауэшхуэм и ветеран мин 23-м. СурэтыщІхэм я **ЗЭГУХЬЭНЫГЪЭМ**

АДЫГЕЙ. АР-м и Сурэт галереем къышызэІуахаш Урысейм и СурэтыщІхэм я зэгухьэныгъэм хэт, «Лагъуэ-Накъэ» фотоклубым щыщ Войнов Дмитрий ТекІуэныгъэ Иным триухуа и «Живая память» гъэлъэгъуэныгъэр.

СЫЩЫСАБИЙМ зауэм теухуа хъыбархэм си анэр къысхуеджэрт, телевизорым къигъэлъагъуэ фильмхэмкІэ щыгъуазэ дыхъуат. Си адэшхуэмрэ си анэшхуэмрэ упщІэхэр щесткІэ: «НтІэ, дызэуащ...», - жаІэ фІэкІа хъыбарышхуэ къыбжаІэжынутэкъым. Абы щыгъуэм си сабий акъылым сурэтхэр «илъагъурт», зэхэуэ, зэзауэ гуэрхэр си нэгу къыщІэзгъэхьэрт. Зауэр сэ зэрысціыхур Дзэ парадымкіэт, абы щыгъуэм деж ирикІуэ ветеранхэмкІэт. Балигъ сыхъуа нэужь, къэсщащ а ТекІуэныгъэм

apkbr.ru

уасэу щІатар икІи адэшхүэхэм я фэеплъым хэслъхьэну мурад сщіащ, - жеіэ Дмитрий.

Иужьрей илъэс 12-м Хэку зауэшхуэмрэ ТекІуэныгъэм и махуэмрэ ятеухуа сурэт куэд трихащ абы. А псори зэхуихьэсыжри, «Живая память» гъэлъэгъуэныгъэр утыку кърихьащ. Псори зэхэту сурэт 51-рэ мэхъу.

Дохутырхэр ядоІэпыкъу

АБХЪАЗ. Sputnik Абхазия станцым и пресс-ІуэхущІапІэм дыгъуасэ пресс-конференц ин щекіуэкіащ. Абы журналистхэм я упщІэхэм жэуап шратащ лэжьыгъэ Іvэхvкіэ Донбассым щыlа дохутырхэу Джинджолие Алхасрэ Гуо Андзоррэ.

- УРЫСЕЙМ щыщ дохутыр гупышхуэ дыщыващ дзэ Іуэху хэхахэр щекіуэкі лъахэм. Дэ дыщылэжьар Донецк дэт сымаджэщырщ. Мариуполь дыкІуэну дыхуея щхьэкіэ, шэкъэуэж зыщіэль щіыпіэхэр зэрыкуэдым къыхэкlыу, даутlыпщакъым. Донецк куэдым дыщеlэзащ, хуабжьу дохутыр лъэрызехьэхэр ди гъусащ. Дэтхэнэри уіэгъэ хъуам гумащіэу, ціыхугъэшхуэ хэлъу хущытт, апхуэдэ дыдэу тлъытэрт гъэр къащахэри. Лъэныкъуитымкіэ щызэпэщіэт зауэліхэр зы пэшым щыщіэлъ щыіэми, зы пхъашагъ ягъэлъэгъуакъым. Ауэ щІыпІэм щытыкІэр щышынагъуэщ, куэд зэтракъутащ, республикэм иджыри куэдрэ зыкъиужьыжыфынукъым, зэфІэбгъэувэжынуй тыншынукъым, - жеlэ Джинджолие.

Абы къызэрилъытэмкІэ, Абхъазым и егъэзыпІэ Донбассым къыщызэІухын хуейщ, лъэныкъуэ куэдкіэ дяпэкіэ зэдэлэжьэфын папщіэ.

Гуо Андзор: «ЯпэщІыкІэ къытщысхьурэ лэжьыгъэр къызэрыттрамыгъэхьэлъэным пылъащ бысымхэр, ауэ дэ а Іуэхум дызэрыхуэ эрыхуэр къащ а нэужь, куэд ди пщэ къыдэхуащ. Нэхъыщхьэращи, дохутырхэм я цІыхугъэр кІуэдакъым. Дэтхэнэ зы зауэлІ-

ми езыхэм я Іыхьлы дыдэм хуэдэу хущытт». Андзор зэрыжи амк іэ, Донецк, Луганск цІыхубэ республикэхэм я Іэтащхьэхэу Пушилин Денисрэ Пасечник Леонидрэ яхуэзащ, епсэлъащ, Абхъазым щектуэкта зауэмрэ Донбассым щекіуэкі къэхъукъащіэмрэ зэрызэщхьэщыкіым къыщіэуп-Андзор къызэрыхигъэщамкіэ, щІащ. Абхъаз зауэм уІэгъэ щыхъухэм я нэхъыбэм шэ къатехуэу арат, Донбассым и цІыхухэр шэкъэуэжым, лагъымым я пкъыгъуэхэм къеуіэ, абы куэдкіэ нэхъ узэхеукіэ. Махуэм уІэгъэ хъум я бжыгъэри щыкуэдщ Донбассым, абыхэм цІыху 40 - 60 къыщыхуашэ

smikbr.ru

НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ.

ЗауэлІым и щІыхьыр

1941 - 1945 гъэхэм екіуэкіа Хэку зауэшхуэм ди къэралым Текlуэныгъэ Ин къызэрыщихьрэ илъэс 77-рэ зэрырикъур мыгувэу Іэтауэ дэнэкІи щагъэлъэпІэнущ. Мы махуэхэми щІыпІэ куэдым къыщызэрагъэпэщ совет зауэл! хахуэм и щ!ыхьыр лъагэу щагэт, щагъэлъапіэ фэеплъ зэіущіэхэр. Апхуэдэ зэхуэс купщафіэ дыгъуасэ щыіащ Бахъсэн щІыналъэм.

ТЕКІУЭНЫГЪЭМ и махуэшхуэм ипэ къихуэу, хабээ хъчачэ. Бахъсэн къалэм щыпсэухэр илъэс къэс щызэхуос зауэ гуащіэхэр щекіуэкіа щіыпіэхэм щагъэува фэеплъхэм я деж. Мыгъэрей апхуэдэ Іуэхугъуэм хэтащ зауэ зэманым фронтым и щІыбагъ гуащІэдэкІ лэжьыгъэшхуэ щызэфіэзыха нэхъыжьыфіхэр, «зауэм и бынкіэ» зэджэ щІэблэм ящышхэр, щІыналъэм и жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я ліыкіуэхэр, къалэ советым и депутатхэр, щІыпіэ унафэщіхэр, волонтёрхэр, курыт школхэм я егъэджакіуэхэмрэ еджакіуэ ціыкіухэмрэ. Ахэр псори щызэхуэсат «Зауэ щІыхьым и мафІэ мыункІыфІ» фэеплъым деж. Абдежращ щекіуэкіар махуэшхуэ пэкіури.

Бахъсэн къалэм и Ветеранхэм я зэгухьэныгъэм и пашэ Абазэ Хъусен зэlушlэм кърихьэлlахэм зашыхуигъазэм къыхигъэщащ Хэкур бий ерум щызыхъума ди зауэлІ хахуэхэм зэрахьа ліыгъэр ціыхубэм ягу зэрилъыр, фашистыдзэм я псэ емыблэжу пэщІэтахэм я ціэхэр дыщэпскіэ тхауэ къэрал тхыдэм къызэрыхэнари

НэхъыжьыфІхэр я пашэу, зэхуэсахэр Іухьащ зауэ фэеплъу къалэм дэтхэм я деж. Абыхэм ящыщ дэтхэнэми удз гъэгъахэр тралъхьащ, мамырыгъэм зи псэр щІэзыта зауэлІхэм я щхьэр хуагъэщхъыу, абыхэм я фэеплъым хуэщыгъуэу.

ТАМБИЙ Линэ.

«Адыгэ псальэр» къезыгъэхьхэм папщІэ

2022 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм щІэджыкІакІуэхэм яІэрыхьэну газетхэмрэ журнал-

хэмрэ Іэ шышІадз зэманым шІидзаш. «Адыгэ псалъэ» газетыр зыІэрыхьэну хуейхэм хъыбар фыдогъащІэ - ар къевгъэхьын папщІэ Іэ щыщІэвдз хъунущ Урысей пощтым и дэтхэнэ ІуэхущІапІэми.

Мази 6-м «Адыгэ псалъэ» газетым и уасэщ: унэм ныфхуахьыну фыхуеймэ - сом 724-рэ кІэпІейкІэ 80-рэщ;

фэ езым поштым къыщыфштэжынумэ - сом 660-рэщ.

Ди индексыр П 5894

Къэрал ныпхэр щаіэт

гъэм пыща и къэрал къулыкъущіэхэм пщэрылъ зэращищамкіэ. Урысей Федерацэмрэ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ я къэрал ныпхэмрэ гимнхэмрэ ехьэліа дауэдапщэхэр курыт щІэныгъэ щызрагъэгъуэт Іуэхущіапіэхэм къыщызэрагъэпэщын хуейщ.

Іуэхугъуэхэр накъыгъэм и 1-м ирихьэлІэу хьа лІыгъэм и дамыгъэщ, ди лъахэм ирагъэкІуэкІыну траухуат. Абы хэту а жэрдэмыр Бахъсэн щіыналъэм щіыпіэ унафэр щызехьэнымкІэ ІуэхущІапІэм диІыгъри, курыт еджапІэхэм я еджэгъуэ тхьэмахуэщіэр Урысеймрэ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ я ныпхэр Іэтыным, гимнхэр къегъэуэным ехьэлІа дауэдапщэхэр къыщызэрагъэпэщащ.

Тхьэмахуэ къэс зэ екіуэкіыну мы Іуэхугъуэм хэтынущ зи щІэныгъэрэ зэфІэкІкІэ еджэныгъэм къыхэжаныкla цlыкlухэмрэ тхыдэр куууэ джыным, абыхэм я дамыжылагъуэ пщэрылъхэр жану зэфІэзых гъэхэр зэгъэщІэным, къэхутэным, я ныбжьыщІэхэмрэ.

«Шэч къытесхьэркъым мыпхуэдэ дауэдапщэхэм ди сабийхэр хэкупсэ нэс зэрищІынум, щалъхуа лъахэр фІыуэ зылъагъу ціыху къазэрыхищіыкіынум», жиlащ Бахъсэн щlыналъэм щlыпlэ унафэр щызехьэнымкІэ ІуэхущІапІэм и

adyghe@mail.ru

Кіуэкіуэ Казбек КъБР-м егъэджэны- унафэщіым и къуэдзэ Оганезовэ Фатіи-

Апхуэдэу Налшык къалэ дэт, «ЕхъулІэныгъэ» фІэщыгъэр зиІэ егъэджэныгъэ центрми УФ-ми КъБР-ми я ныпхэр ща-Іэтащ, гимнхэр къыщрагъэуащ. Еджапіэм и унафэщі Апекъуэ Жаннэ ціыкіухэм защыхуигъазэм къыхигъэщащ: «Ди ныпхэр ди щІыналъэм къикІуа тхыдэ КЪЭРАЛ ныпхэр Іэтыным ехьэліа япэ гъуэгуанэм и фэеплъщ, ціыхубэм зэращыпсэу лъэпкъхэм я зэхуаку дэлъ зэгурыІуэныгъэм, зэрахьэ хабзэхэм, я блэкlари, нобэри, къэкlуэнури зэрызэпыщам и нэщэнэщ. Ди ныпхэр ди хэгъэгум и щхьэхуитыныгъэм и щапхъэ нэсщ». Ныпхэр яІэтыну хуагъэфэщащ еджакІуэхэм я урысейпсо зэхьэзэхуэхэм къы-

щыхэжаныкlа ныбжьыщlэхэм. Къыхэгъэщын хуейщ мы дауэдапщэхэр щекіуэкіа іуэхущіапіэхэм щіыналъэхэм я зэфІэувэкІэ хъуар зэхэгъэкІыным епха проектхэм зэрыщелэжьыр, дерсхэм зэрыхаухуанэр, ирагъэкІуэкІ жылагъуэ лэжьыгъэхэм шэщІауэ къызэрыщагъэсэбэпыр.

adyghepsale.ru

ШУРДЫМ Динэ.

ящыщт

Къэбэрдей-Балъкъэрым

и ціыху щыпкъэхэу щіэныгъэмрэ медицинэмрэ

зэфіэкі лъагэ къыщызы-

Щоджэн Руслан Хьэту и

гъэлъэгъуахэм

зэпІэзэрытым,

лъагэм.

АССР-м

къыщигъэлъагъуэ

хыхьэ

районым хиубыдэ Урыху

адыгэ къуажэжьым щыпсэу,

зи жьэгүм хабзэмрэ нэмы-

Хьэтурэ Абчарэрэ я уна-

лэ и щхьэгъусэм зыхуигъа-

хьэлъэу зыхищІами, абы

пэщіэтыфын хузэфіэкіаш.

Руслан и адэ-анэр илъэ-

Жылагъуэ

«Студент гъатхэр» къэсащ Налшык къалэ дэт, «Зэбгъузэнат!э» зи ф!эщыгъэ артуардэунэм «Студент гъатхэр - Къэбэрдей-Балъкъэрым» зэхьэзэхүэр иджыблагъэ къыщызэТуахащ. Илъэс къэс къызэрагъэпэщ, щіалэгъуалэм я джэгуакіуэ зэчийр

> щагъэлъагъуэ мы Іуэхугъуэр тхьэмахуэкіэ екіуэкіынущ. КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым щІэныгъэ нэхъыщхьэ щрагъэгъуэт и ІуэхущІапіэхэмрэ Іэщіагъэ щызрагъэгъуэт и курыт еджапіэхэмрэ щіэс студентхэр унэтіыныгъиплікіэ: макъамэмкіэ, хореографиемрэ къафэмкіэ, театрымрэ гушыІэ зыхэлъ теплъэгъуэхэмкІэ, видеогъэлъэгъуэныгъэхэмрэ нэтын кіэщіхэмкіэ - зэхьэрхуэрынущ. Зэпеуэм хы-

Къэбэрдей-Балъкъэрым

хьащ еджапІибл. Къэбэрдей-Балъкъэрым егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и министр Езауэ Анзор зэхьэзэхуэр къышызэГуихым, абы хэтыну тегушхуа гупхэм фіыщіэ яхуищіащ икіи ехъуліэныгъэ яіэну ехъуэхъуащ: «Студент гъатхэр» къызэреблэгъамкІэ псоми си гуапэу сынывохъуэхъу! Мы зэхьэзэхуэр зывгъэлъэгъуэнуми, утыкушхуэ фихьэнуми, фи зэф эк хэр ц ыхухэм яхэвгъэ-Іуэнуми фэркіэ къызэрымыкіуэу Іэмалыфіщ. Мыбдеж фэ нэІуасэ фызэрыщызэхуэхъунум и мызакъуэу, фи зэчийр, лъэкІыныгъэр здынэсыр, фхузэфІэкІымрэ фызэхъулІэмрэ жылагъуэми къэпщытакІуэхэми я пащхьэ къыщифлъхьэфынущ. ИкІи сэ шэч къытесхьэркъым абы, фи пшэдейр зэлъыта гуэрым фыкъилъагъунуш, гъуэгу захуи фытригъэувэнущ. ФыщІалэщ, фыдахэщ, фыхьэуэжьыуэ защіэщ. Ипэжыпіэкіэ жыпіэмэ, ди щіыналъэм и щіалэгъуалэм хуэдэу жанрэ хэлъэт зиІэрэ къэгъуэтыгъуейщ. Утыкур зытевмыгъэгушхуэу фэ гушхуауэ абы фитыну си гуапэш, мыбдеж щывгъэкІуэну махуэхэри гукъинэж фщыхъуну, гурэ псэкІэ къэфлъыхъуэ дахагъэр къышывгъуэтыну, екіуэкі Іуэхум гупсэхугъуэ хуэвгъуэтыну сынывохъуэхъу!»

Зэхьэзэхуэр Ставрополь къалэм дэт, Кавказ Ищхъэрэ щІынальэ университетым кавказ льэпкъхэм я къафэ щэнхабзэмкіэ студием, «Бгырысхэр» ціэр зезыхьэм, и гъэлъэгъуэныгъэ телъыджэмкіэ къызэіуахащ. Щіалэгъуалэр утыкум хуиту зэритыр, я псэм къыжри эр я пкъым къыхэщу зэрыджэгур зылъагъу гупхэр нэхъри къызэрылащ, текІуэныгъэр къахьынуи гушхуэныгъэ нэхъыбэ яІэ

Къызэхуэсахэм я пащхьэ уэрэд щыжиlащ Щоджэн Дианэ. Уэрэджы ак Гуэ ныбжыш Гэм утыку кърихьащ езым и Іэдакъэщіэкі, «Гъащіэ» зыфіища уэрэдыщіэр. Апхуэдэу я лъэгум хъуаскІэр къыщІидзу брейк-данс къэфащ Дунейпсо зэхущытыкІэхэмкІэ институтым и студентхэр. Зихуэдэ щымы в ектуу уэркъ къафэ ягъэзэщ ащ КъБКъУ-м и еджакіуэ ныбжьыщіэхэм.

Зэпеуэм кърикіуахэр наіуэ щыхъунур накъыгъэм и 12-рщ, текІуахэмрэ къыхэжаныкІахэмрэ щагъэфІэжынури а махуэращ.

ШУРДЫМ Динэ

щІигъухэм я процент 89-м

вакцинэм и хэјугъуитри ира-

хьэліащ, илъэс дэкіа нэужь,

балигъхэм я процент 76-м ар

Накъыгъэм и 15-м къы-

щыщІэдзауэ цІыхухэр ира-

гъэблэгъэнукъым мастэ хэ-

ІупІэхэм, апхуэдэу щытми,

ар зыхезыгъэлъхьэну хуей-

хэм апхуэдэ Іэмал яІэнущ -

къэралым и пункт псори

♦Москва и гербымрэ и

ныпымрэ я махуэщ. «Мос-

ква къалэм и махуэшхуэхэр»

законым ипкъ иткІэ ягъэу-

+ 1939 гъэм Налшык шыгъэ-

+ 1870 гъэм къалъхуащ От-

томан империем и мар-

шал, пащтыхьыдзэм и уна-

фэщІу щыта Анчокъуэ Ахъ-

+ 1875 гъэм къалъхуащ

адыгэ тхыдэдж, узэщ ак іуэ

◆ 1936 гъэм къалъхуащ

адыгей философ, еджа-

гъэшхуэ, тхакІуэ, социоло-

гие щІэныгъэхэм я доктор,

профессор, ЩІДАА-м и ака-

◆ 1949 гъэм къалъхуащ

абазэ тхакІуэ, КъШР-м и

цІыхубэ усакіуэ Мхъыцэ

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым

зэритымкіэ, Налшык уфауэ

демик Хьэгъур Айтэч.

Долэт-Джэрий СулътІан.

жапІэ къыщызэІуахащ.

зэІухауэ щытынущ.

ващ 2004 гъэм.

мэт Азнаур.

Чэрим.

къыкІэлъыкІуэуи халъхьащ.

И пщіэр лъагэт, и ныбжьэгъугъэм

къуэр. Псэужамэ, накъыгъэм и 10-м абы и ныбжьыр илъэс 80 ирикъунут. Республикэм и стоматологие ІэнатІэм и зыужьыны- ХьэмытІ и псэм и хъуахуэт гъэм зи гуащіэшхуэ хэ- щіалэ ціыкіур. Дадэр щышзылъхьа Щоджэныр но- хэкіэ абы и гъусэу Іэнэм бэми гуапэу ціыхухэм пэрытіысхьэну хуитыр Русягу къагъэкіыж. КъБР-м лан и закъуэт. Щоджэнхэ я щіыхь зиіз и дохутырт унагъуэшхуэм исхэр икіи Руслан, илъэс 22-кіэ лэ- зэкъуигъэувэрти, икіи жьэжьащ Республикэ стомато- гум дэлъ зэгуры уэр ихъулогие поликлиникэм и до- мэрт Абчарэ, абы папщіэ лъэпкъым фІыщІэ, пщІэ хутыр нэхъыщхьэу. къыхуащІырт а бзылъ-

ЗЫПЭРЫТ ІэнатІэм гукІи псэкІи етауэ лажьэ, акъыл Зыхуей хуэзэу къигъэхъуащ Абчарэ и бынитІыр, жан зиІэ, жыджэрагъ зыхэлъ ціыху зэтетым и Іуэху- тіуми медицинэ щіэныгъэ тхьэбзэ хуэныкъуэу зыхуэнэхъыщхьэ яригъэгъуэтащ, зыгъэза дэтхэнэми бгъэзэкІэлъхьэужьуи, хабзэм тету, унагъузу игъэдыхьэкІэ къахуигъуэтырти, хузэфІэкІыр таешиухв тІысыжащ. 1959 гъэм, Урыху дэт ку-ЦІыхухэр дихьэхырт абы и гушыІэ дахэм, хьэл-щэн

Аруан

рыт школыр къызэриухыу, псэлъэкІэ Руслан комсомолым и екІу зэриІэм, и лэжьыгъэм тхылъ щхьэхуэкІэ «Искож» Іэзагъ комбинатыр зыухуэхэм хагъэхьащ. Ар яхэтащ Нал-1942 гъэм ар къыщалъ- шык и комбинат цІэрыІуэр къэплъытэмэ, абы и Іыхьэ хуащ Къэбэрдей-Балъкъэр щаухуа щІыпІэм абы и япэ мащІэ дыдэщ а Іуэхумывэхэр щызыгъэтІылъа

1961 гъэм ар щІэтІысхьащ Налшык дэт медицинэ хъуэным хущ экъурт Щосымрэ щытепщэ Щоджэнхэ училищэм, абы щыгъуэми джэныр. Ар щІэх-щІэхыурэ дзэм къулыкъу щищІэну ираджащ. Армэ нэужьым ар щІэтІысхьэжащ Ставросибл къудейщ зэгъусэу зэ- поль дэт къэрал медицинэ конференцхэм, семинаррызэдэпсэуар. Хьэту зауэм институтым стоматоло-

щыдэкіым, ныбжькіэ шіа- гиемкіэ и къудамэм. зэри жриlат: «Сэ сыт къыс- ехъулІэныгъэкІэ къиухри, щыщІми, уи бгыр щІэкъузи Щоджэн Руслан Республикэ зыгурыгъаlуэ гъащ эр аб- поликлиникэм ортопедиемдеж къызэрыщызэтемыу- кІэ и къудамэм дохутыру, выІэр, абы ди бынхэм абы и унафэщ Іу щылэжьащ. къызэрыпащэр». Руслан и 1974 гъэм щегъэжьауэ и щІу икІи абыхэм я лэжьыныбжьыр илъэсрэ мазищ- гъащіэм и иужьрей махуэр гъэр ефіэкіуэнымкіэ икъурэ щыхъум, фронтым къи- къэсыху ар Республикэ кІэ кІыу къаІэрыхьащ унагъуэм стоматологие поликлиния нэхъыжьыр зэрыщымыкэм и дохутыр нэхъыщхьэу Іэжым теухуа хъыбар гуа- щытащ, абы къыдэкІуэуи уэр. Щалэ ціыкіуитіыр Щоджэныр КъБР-м Узынкъызыхуэна Абчарэ къытеп- шагъэр хъумэнымкІэ и мисыха гуауэр сыт хуэдизу нистерствэм и стоматолог нэхъыщхьэт.

Руслан и фІыгъэкІэ рес-

Лыгъэ хэлъу къыхэкащ ар зауэ, зауэ нэужь илъэс ІуэхущІапІэхэм я лэжьыгъэм иджырей ІэзэкІэ Іэгугъухэм я мыгъуагъэ, намалхэмрэ технологиехэмрэ сыпыншагъэ псоми. Руслан къыщыхъурт гуа- жыджэру къыщагъэсэбэп пагъэрэ гулъытэрэ, пэжы- хъуащ, шэч хэмылъуи, апгъэрэ цІыхугъэрэ зэрылъ хуэдэ бгъэдыхьэкІэм цІыунагъуэм, апхуэдэ жьэгум хухэм хуащ э Іуэхутхьэбээкъызэритэджык арш абы и хэм я ф агъым къапщ зу щыпкъагъэр къызыхэкІа- хигъэхъуащ. Абы и жыІэкІэ цэм и совет). ри. Унэм щІэсхэм псоми республикэм и районхэмрэ фІы дыдэу ялъагъурт ар, къалэхэмрэ стоматологие мыхьэнэр зыхуэдэр, абы и лэ клиникэ сымаджэщ цІыхугъэмрэ пэжагъымрэ

дзэм щеlэзэ пэшу 200 къыщызэІуахауэ щытащ. Къыщалъхуа республикэм сэбэпынагъыу хуищІар гъуэхэр.

И щіэныгъэм, и Іэзагъэм сытым дежи зэрыхигъэхэтт стоматологхэм я республикэ, шІыналъэ съездщІэныгъэ-практикэ хэм. РСФСР-м Узыншагъэр хъумэнымкІэ и министер-1970 гъэм институтыр ствэм и пщэрылъкІэ ар мызэ-мытІэу щытащ Урысейм и щІыналъэхэм щыІэ стоматологие піэхэм я щытыкіэр къэзыпщытэ комиссэм и унафэдэІэпыкъуэгъушхуэ яхуэхъуащ.

ЦІыхугъэ лъагэ зэрыхэлъым, Іэзагъышхуэ зэрыбгъэдэлъым, сыт хуэдэ шытыкіэ къимыхутами и Іуэху еплъыкІэр пхигъэкІыфу зэрыщытым и фІыгъэкІэ, Руслан дохутырпубликэм и стоматологие хэмрэ зэlэзэхэмрэ я мызакъуэу, цІыхубэм я пщІэри къилэжьыфащ. Абы жыджэру зэф ихырт жылагъуэ Іуэхухэри. Ар хэтащ Стоматологхэм я урысейпсо, республикэ зэгухьэныгъэхэм я правленэм (иужькіэ -Стоматологхэм я ассоциа-

Къыхиха ІэщІагъэм и

фіыуэ хэзыщіыкіхэм рес- гиемкіэ и къудамэм и унапубликэр зэрахуэныкъуэр фэщІщ, КъБР-м Узыншакъызыгуры уэ Щоджэным, гъэр хъумэнымк э и миціыхухэм хуащіэ медицинэ, нистерствэм штатым хэмыт стоматологие Іуэхутхьэб- и гастроэнтеролог нэхъыщзэхэм я фІагъым хэхъуэ- хьэщ. Жаннэ Узыфэ зэнымкіэ Іэмалхэр щызэпи- рыціалэхэм щеіэзэ республъытым игу къэкlащ ликэ сымаджэщым и къу-КъБКъУ-м и медицинэ фа- дамэм и унафэщІщ, медикультетым хэту стоматоло- цинэ щ эныгъэхэм гие къудамэ къызэјухып- кандидатщ. хъэу. А зэманым КъБР-м КъБКъУ-м терапие стоматоузыншагъэр хъумэнымкіэ и логиемкіэ и кафедрэм и министру щыта Бер Му- доцентщ, медицинэ щ эныхьэдинрэ университетым и гъэхэм я кандидатщ. ректору лэжьа Лъостэн Хъыджэбз нэхъыщ э Лянэ Владимиррэ и гупсысэр «Евро Дент», «Евро Дент щахуиІуатэм, Іуэхур къы- Плюс» стоматологие клидаІыгъащ икІи 1993 гъэм никэхэм я директорщ, мереспубликэм и еджапІэ нэ- дицинэ щІэныгъэхэм я хъыщхьэм хэту стоматоло- кандидатщ, Налшык къалэ гие къудамэр къызэlуахащ. округым щІыпІэ самоупра-Къапщтэмэ, абы и фІы- вленэмкІэ и советым и дегъэкІи медицинэм а и путатщ. Я ІэнатІэм зэреунэтІыныгъэм теухуа щІэ- хъулІэм къыдэкІуэу, Руснэхъ куууэ яджын щадзащ. псоми унагъуэ дахэ къы-

Медицинэм хуищ а хэлъхэтам папщІэ Щоджэн Рус- нэхъышхьэр. къыхуагъэфэщащ РСФСР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым, быдащ ІэщІагъэр къыщы-КъБАССР-м Узыншагъэр хихым адэм къыжри ауэ хъvмэнымкlэ и министер- щыта псалъэхэр: «Уэ узэствэмрэ Медицинэ лэжьа- рыхуейм хуэдэу щрет, ауэ кІуэхэм я профсоюзым и обкомымрэ я щіыхь, фіыщіэ теувыіэн ипэкіэ, егупсыс тхылъхэр, «СССР-м узыншагъэр хъумэнымкіэ и іэ- сымаджэм епсэлъа нэужь, натІэм и отличник» дамы-

Щхьэгъусэ тыншу икіи зи- къыхэкіакъым, хуэдэ щымы і э адэ гумащ і э медицинэми щищ і эн щыщытащ Руслан. ГъащІэ Іэкъым». Псалъэ гуапэм и гъусэ пэжу и а ик и унагъуэ къарур езы Руслан мызэжьэгум и хъумакіуэ и мытізу игъзунэхуат. щхьэгъусэ Раисэрэ (ТхьэикІи хъыджэбзиплІ ягъэ- ми яхурикъурт, дэлъщ, къызыхэкІа лъэп- къыбгъэдыхьа къым и хабзи и щэнхабзи щ Іэхъуа ирикІуэжащ - рым зыгуэр

гастроэнтероло- республикэм щыпсэу куз

мыбдеж нэхъыжьым шы-

хуащі пщіэр, унагъуэр зэрывгъэлъапіэр. А псом

сыщегупсыскіэ, сэ совет зэ-

маным, си сабиигъуэм, сы-

къыщохутэж. ЖысІэнуращи,

а лъапІэныгъэхэр фэ ноби

фохъумэ, абыкІэ фыщап-

хъэщ, - жиlащ Алимов Вла-

хьыжащ и ІэщІагъэр къы-

зэрыхихам, Саратов дэт

Дзэ кхъухьлъатэзехуэхэм я

еджапІэ нэхъыщхьэм зэ-

рыщеджа илъэсхэм, сове-

тыдзэм зэрыхагъэхьам, нэ-

Лыхъужь Алимовыр 1986 гъэм хэтащ Чернобыль

АЭС-р къыщыуам абы и

лъэужьыр гъэкІуэдыным

хуэгъэза лэжьыгъэр зи фэ

дэкlахэм. Радиацэм ижь

къыщ ихуами, ар дзэм къы-

хэмыкlыжу кхъухьлъатэзе-

хуэу адэкій лэжьащ. Иужь-

кіэ Кавказ Ищхъэрэм ще-

кіуэкіа зэхэуэхэм зауэлі,

офицер 30-м щІигъу къыщ-

ригъэлащ. Зэрихьа лІыгъэм

къыпэкІуащ «Урысейм и

Урысей Федерацэм и

тепсэлъы-

Лыхъужьыр

гъуэщІ куэдми.

къыхагъэхъуащ.

я дохутырхэм я бжыгъэм

къэхутэныгъэхэр ланрэ Раисэрэ япхъухэм зэрагъэпэщащ, абыхэм я хьэныгъэфіхэм, жылагъуэ щіэблэрщ нобэ анэшхуэм Іуэхухэм жыджэру зэры- гъащІэм щиІэ гуфІэгъуэ

> Руслан ипхъу нэхъыжь Оксанэ игъащ Іэк Іэ игу ириукъыхэпх ІэщІагъэм укъымы бжесІэнум. Дохутырыр абы и щытыкІэр нэхъыфІ мыхъуамэ, абы дохутыр нэс апхуэдэм

Щоджэн Руслан сытым къуахъуэхэ япхъущ) абырэ дежи хуабагъэ, гуапагъэ, пщіэрэ нэмысрэ яку дэлъу нэхугъэ къыпкърыкіырт. илъэс 25-кІэ зэдэпсэуащ Абы и цІыхуфІагъыр псопсоми сащ. Оксанэ, Жаннэ, Алинэ, ялъэІэсырт. ФІыуэ имы-Лянэ сымэ щіэныгъэ ябгъэ- ціыхуми, Іуэхукіэ абы шигъэкъэхъуакъым. фІыуэ щыгъуазэхэщ. Хъы- Хьэрэмыгъэншэт абы и джэбзипліри адэм и лъа- дэіэпыкъуныгъэр. Зыгуэкъезгъэ-КъБКъУ-м и медицинэ щІэнщ жиІэу е и фейдэ факультетыр къаухащ, ап- лъыхъузу зы Іуэхуи пэхуэдэ щІыкіэкіи Щоджэнхэ рыхьакъым ар. Апхуэдэ . цІыхутэкъым Щоджэн Руслан. Шэч къытумыхьэу Оксанэ Налшык дэт къа- пхужы энущ абы хэлъа

щапхъэ дым

къэлэжьыным хущІэкъуу щытакъым Шоджэныр - абы игъуэта пщІэр къыхуэзыхьар и дуней тетыкІэрщ, и зэфІэкІ лъагэхэрщ. «КъулыкъущІэ шэнтми» зэІигъэхьакъым ар, цыхухэр зыгъэгумэшыр зыхищІзу псэуащ. Нэхъыжьми нэхъыжьэми зэхуэдэу пщІэ яхуищІырт, илъытэрт. Дэтхэнэ сымаджэми гуапэу епсэлъылІзурэ дзыхь зыхуригъэщІыфырт, я Іуэхур тэмэму зэфІэкІыхукІэ и нэІэм щІигъэтт. Абы хузэфіэкіащ къэзыціыхуу щыта псоми я гум фіыкіэ зы-

къринэн... Руслан Хэку зауэшхуэм хэкІуэда и адэ Хьэту имыщІэжми, абы и кхъащхьэр илъэс куэдкІэ къилъыхъуащ. Езыр дунейм ехыжыным куэд имыІэжу ар къигъуэтауэ щытащ. Руслан зигъэхьэзырырт и адэр зыщІэлъ, Ростов областым хыхьэ Сальск къалэм щыІэ къуэшыкхъэм накъыгъэм и 9-м кІуэну. Ауэ ар къэхъуну иухатэкъым..

´Щоджэн Руслан и гъащІэр гущІыхьэу къызэрызэпыудар ар зыцІыхуу щытауэ зигу щІэмыхьа щыІэў къыщІэкІынкъым. Гъатхэм и япэ махуэм республикэм и дежкІэ мыхьэнэшхуэ зиІэ Іуэхухэр зэфІигъэкІыну Москва Минеральные лъэтэну Воды щыІэ аэропортым кІуэуэ гъуэгум къыщыхъуа автомобиль насыпыншагъэм хэкІуэдащ ар.

И адэм и кхъащхьэм щыкІуэну и гугъа махуэм къыкІэлъыкІуэм, накъыгъэм и 10-м, Урыху къуажэм дэт кхъэм и благъэ-Іыхьлыхэм. и ныбжьэгъухэм езым и фэеплъ сыныр къыщызэ-

Сыныр накъыгъэм и 10-м трагъахуэу щІагъэувами щхьэусыгъуэ иІэщ - а махуэм Щоджэн Руслан и ныбжыыр илъэс 54-рэ хъу-

Урыху жылэм щІыпІэ самоуправленэмкІэ и советым иджыблагъэ унафэ къищтащ апхуэдэ пщІэр и гъащІэм и дэтхэнэ зы махуэмкІи къэзылэжьа, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэр ефіэкіуэным жыджэру зи Іуэхущ афэхэр хүэзыгъэпса Щоджэн Руслан Хьэту и къуэм и цІэр къуажэм и уэрамхэм ящыщ зым фІащыну.

ТХЬЭХУЩЫНЭ

«Полк уахътыншэ»: хабзэмрэ узыншагъэмрэ

«Роспотребнадзор» къулыкъущ Іап І эм Къзбэрдей-Балъкъэрым щиІэ къудамэм «Полк уахътыншэ» Іуэхугъуэм епха дауэдапщэхэр щрагъэкіуэкікіэ, цІыхухэр зыхуэсакъыжыну, зэрызахъумэ Іэмалхэр

«ДИ тхыдэм дежкІэ мыхьэнэ зиІэ гуфІэгъуэр Текіуэныгъэм и Махуэр - гъэлъэпіэным дыхуежьэнущ мы махуэхэм. Щхьэусыгъуэ нахуэхэм я ягъэкІэ абы епха «Полк уахътыншэр» емыкіуэкіыу илъэситі кіуащ. Коронавирус узыфэр къэмыхъей ипэкІэ цІыхухэр уэру зэхыхьэу зэрыщытам хуэдэу, мы махуэми цІыхубэр уэрамым къыдыхьэнущ, Хэку зауэшхуэм хэкІуэда е къэзыгъэзэжа я адэшхуэхэм я сурэтхэр яІыгъыў. 2022 гъэм накъыгъэм и 9-м пэкІур Къэбэрдейр Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 400 зэрырикъум и цІэр зезыхьэ утыкум къыщегъэжьауэ ЗэгурыІуэныгъэм и Утыкум нэс кІуэнущ. ЦІыхур Іуву щызэхыхьэну мы пэкІум хэтынухэр узыншагъэр хъумэным, уз зэрыцІалэхэм защыдзеиным теухуауэ щы із мардэхэм иригъуэзэныр гугъу хъунущ. Апхуэдэу къыдгуроlуэ «Полк уахътыншэм» хэтыну хуей куэдым пыхусыху мащІэ яІэу, къепсу е псчэуэ щытмэ, зыгъэгукъыдэмыж узыфэр хущхъуэкІэ ягъэундэращхъуэу уэрамым къызэрыдыхьэнури. Абы къыхэкІыу, цІыхухэр фыкъыхудоджэ узыншагъэр хъумэным теухуауэ щыІэ хабзэхэр зыщывмыгъэгъупщэну, нэкlуlупхъуэхэр зыlуфлъхьэну, Ізубыдыр вгъэмэщІзну, Ізхэр зэратхьэщІ антисептикхэр зефхьэну», - къитащ хъыбар къулыкъущІапІэм.

Къулыкъущ ап Іэм ц Іыхухэм ягу къегъэк Іыж коронавирусым зиубгъункІэ шынагъуэ щыщыІэ лъэхъэнэм узыфэм пэщіэтыным теухуа іэмалхэм ящыщу нэкіуупхъуэр зыІулъхьэныр зэрыІэмалыншэр, ар узэбакъўэ мыхъун хабзэу зэрыщытыр.

Иужьрей тхьэмахуэ зыбжанэм Къэбэрдей-Балъкъэрым коронавирус узыфэр зэуал эхэмрэ ар зыпкърытхэмрэ хэпщІыкіыў нэхъ мащіэ щыхъуа пэтми, щытыкІэм зихъуэжынкІэ зэрыхъунум и шынагъэр щыІэщи, дысакъмэ зэрынэхъыфІыр къулыкъущІэхэм дигу къагъэкІыж.

Дунейм щыхъыбархэр

ЦІыхухэм я тыншыпІэ къалъыхъуэу

ЭлектрокъарукІэ лажьэ КамАЗ автобус лІзужьыгъуэщІэ трагъэуващ Москва и уэрамхэм.

ТЕКІУЭНЫГЪЭМ и паркъыщыщІэдзауэ «Владыкино» метром нэс дэлъ гъуэгуанэм къыщапщытэ абыхэм ящыщ зы. Километр 40-м ноблагъэ абы зэ кіуэгъуэм зэпич гъуэгуанэр, езыр пшынэм хуэдэу тіууэ зэпыщіащ, цІыху куэд зэуэ йохуэри, ари и ефІэкІыныгъэхэм ящыщщ.

КамАЗ автобусу 400 щолажьэ мы зэманым щыхьэрым и къалащхьэм икІи иджырей техникэ тыншкІэ, шынагъуэншэкІэ къалэдэсхэр адэкІи къызэгъэпэщыным яужь итщ ар зи пщэрылъхэр.

Вакцинэр яхэлъхьэныр щызэпагъзу

Коронавирусым зэрыпэщіэт вакцинэр ціыхухэм яхэлъхьэныр къэралхэм ящыщу япэу шызэпагъэуащ Данием. Апхуэдэ лъэбакъуэм щІытегушхуам щытепсэлъыхькіэ, абы щыщ щіэныгъэліхэм, дохутырхэм жаlэ вирусыр мы зэманым я нэіэ щІэту.

КЪЭРАЛ статистикэм къызэригъэлъагъуэмкІэ, а къэралым исхэу илъэс 12-м щыщытынущ, уэшх къыщешхынущ. Хуабэр махуэм градуси 10 - 11, жэщым градуси 7 - 8 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар **ЖЬЭКІЭМЫХЪУ** Маринэщ.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Хьэщіапіэ укіуэн пфіэфімэ, хьэщі у къыпхуэкі уэр гъафіэ.

«Кавказым и налмэс» фІэщыгъэм щІэту «Урысейм и гъущІ гъуэгухэр», «Ростуризм» ІуэхущІапІэхэм я жэрдэмым ипкъ иту гъуэгуанэ трагъэхьа мафіэгум («Жемчужина Налшык - Грознэ - Мэхъэчкъалэ -Дербент - Нартсанэ. Турист кэшбэкым и программэм ар зэрыхэтым и фіыгъэкіэ, а мафіэгум ису гъуэгу техьэхэм зэрызагъэпсэхунум щата уасэм и процент 20-р къэралым

«КАВКАЗЫМ и налмэс» мафlэгур мэлыжьыхьым и 30-м Москва къыщежьащ. ЦІыху 200 зэрыс вагонхэр Сурэтыр Къарей Элинэ 🥤 Къэбэрдей-Балъкъэрым къэсащ на- Москва и Арбат - Покровскэ линэм къабзэхэр.

къаритыжынущ.

Кавказым - зыгъэпсэхуак уэ Іуащхьэмахуэ лъапэ щекІуэкІащ фІэщыгъэм щІэту Санкт-Петербург и Кавказа») зэпищіэнущ Мейкъуапэ - ди республикэм щыпсэу лъэпкъхэм я дизайнерхэм я жэрдэмкіэ ягъэщіэшхыныгъуэхэм увыпіэ щхьэхуэ щы- рэщіа вагонхэри. Фигу къэдгъэ-

зыубыд хъыршыныр зэращІым ехьэлІа мастер-классхэр. Ди шІыналъэм къэкІуа хьэшІэхэм

Іуагъэхуащ нэгъуэщІ лъэпкъ шхыныгъуэхэри. абыхэм зыщрагъэплъыхьащ Нартсанэм и удзыпцІэ тафэм.

МафІэгур дяпэкІэ Налшык блышхьэ къэс къэкІуэнущ.

къыгъэм и 2-м. Абы ирихьэлІэу тетынущ «Кавказыр зэвгъэлъагъу»

кІыжынщи, ар нэгъабэ лъандэрэ зокІуэ Къэбэрдей-Балъкъэрым, Къэрэшей-Шэрджэсым, Ингушым, Шэшэным, Дагъыстэным, Осетие-Ищ-КъищынэмыщІауэ, хъэрэ-Аланием я щІыналъэ нэхъ дахэхэм щытраха сурэтхэмкІэ гъэщІэрэщІауэ. Вагонхэм къатощ нэр зытхьэкъу ди къуршыбгъэ уардэхэр, удз гъэгъа алэрыбгъухэмкІэ щІэгъэ-Апхуэдэу мэкъуауэгъуэм нэсыху на ди бгы лъапэхэр, къуршыпс уэр

ЛЪОСТЭН Музэ.

Ди зэманым и лІыхъужьхэр «Урысейм и иджырей гъуалэм я Іуэхухэмкіэ фе- зэщіащ. Аращ ахэр ліы- Урысей Федерацэм и Ліы-

хьэу, мэлыжьыхьым и кІэм Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетым щіэсхэм яіущіащ Урысейм и ліыхъужьхэу УФ-м щіыхь зиіэ и дзэ кхъухьлъатэзехуэ, полковник Алимов Владимиррэ милицэм и полковник Загидов Загидрэ.

ХЬЭЩІЭХЭР ирагъэблэгъащ КъБКъМУ-м гъэсэныгъэмкІэ, социальнэ лэжьыгъэмрэ щ алэгъуалэ политикэмкІэ и проректор Къумыкъу Іэуес, мэкъумэш факультетым и декан Теммоев Музэфар, студентхэм я советым и унафэщ Шэнтыкъу Елдар сымэ. Псом япэу абыхэм удз гъэгъахэр щагъэтІылъащ Хэку зауэшхуэм хэта лІыхъужьхэм я сурэтхэр щызэхуэхьэсауэ еджапІэ нэхъыщхьэм и пэ-ІущІэм щагъэува стендым

Іуэхур зи жэрдэм Дзэгъащтэ Азэмэт жиlащ мыр 2018 гъэм зэрырагъэжьар икІи 2022 гъэм ЩІалэ-

хуэхъуар.

Мыпхуэдэ хъужьхэм я псалъэ, я хъыныр, - къыхигъэщащ Дзэ-

Іэуес. Абы жиІащ Хэку жылагъуэ кІуэныгъэ Иныр къэралым зэригъэпэщым папщІэ. щигъэлъапІэм ирихьэлІэу Нэхъыжьхэмрэ щІэбл апхуэдэ зэхуэсхэр щ1эх- я зэ1ущ1эр гуапэу, хуабэу къак1уэу щытащ. Абы къыщІэхыурэ еджапІэм зэрыщрагъэкіуэкіыр.

ауэ ліыхъужь хъуащ ди зэ- гъуэгугъэлъагъуэ Іэщэкіэ Зэщіэузэда и Къакъум пэрытащ, сыт хуэдэ кІи экономикэ и лъэныкъалэн пщэрылъ къыща- къуэкІи мы щІыналъэм куэд щами, псэемыблэжу ягъэ- елъытащ.

ліыхъужьхэр» щіалэгъуа-лэ хэкупсэ проектым хы-щіэгъэкъуэн къызэры- Къумыкъу Ізуес. - Ди жагъуэ гъэм Афганистаным щызэрыхъунщи, ноби узыгъэ- зэуащ, зэхуэсхэр гумэщі Іуэхугъуэхэр дунейм ральные Воды къалэм ціыкъызэдгъэпэщын щІыхуейр къыщохъу. Мы зэманым Укщіалэгъуалэм я Хэкур раинэм ди щіалэхэр щыіэ- быда фіыуэ ялъагъуу дгъэсэн щи, къыхэзгъэщынут абы- ахэр къаіэщіэгъэкіыным щхьэкіэщ. Абы и лъэны- хэм ящыщ дэтхэнэ зыри зэ- теухуауэ ирагъэкіуэкіа іуэхукъуэкІэ ІэмалыфІщ лІы- рылІыхъужьыр. Абыхэм я гъуэхэм хэтащ, Дагъыстэн къалэныр ягъэзащІэ я гъа- Республикэм и МВД-м и бар ныбжыыщІэхэм зэхахы- щІэ емыблэжу, цІыхухэм я ОМОН-м и унафэщІу лэхуитыныгъэхэр КъБКъМУ-м къыбгъэдэ- «Кавказ Ищхъэрэм и еджа- хъужьым зэрихьа лІыгъэхэр кіыу фіэхъускіэ къызэхуэса- піэ нэхъыщхьэхэм я стухэм захуигъэзащ Къумыкъу дентхэм я зэгухьэныгъэ» зауэшхуэм къыщытхьа Те- мыпхуэдэ Іуэхухэр къызэры- бэрдей-Балъкъэрыр

> екіуэкіащ. маным. Урысей Федерацэм хъуам, я Іуэху еплъыкІэхэм.

ФІыщІэ хуэсщІыну сыхуейщ хуаи ар къэхъуащ. ЛІы-

щіалэгъуалэр хагъэгъуэзащ кіуу солъытэ мы щіына-Нобэрей ди хьэщІэхэр я гъащІэм, ирахьэкІа къу- лъэр, - къыхигъэщащ Заги-Хэку зауэшхуэм хэтакъым, лыкъум, зэрахьа лыгъэм, довым. рухэмрэ къэрал кіуэці іуэ- щытащ Кавказ Ищхъэрэр ди іуэхугъуэ куэдми ятеухуа хухэмкіэ и Іэнатіэхэмрэ я къэралым и быдапіэу къызэпщІэр къаІэту ахэр я къулы- рыслъытэр. Политикэ Іуэху-

ЛІыхъужь» цІэ лъапІэр. Милицэм и полковник, 1994 гъэм Минехухэмрэ вертолётрэ щызыущІэпхъаджащІэхэм къаІэщІэгъэкІыным яхъумэу. жьащ. Псэзэпылъхьэпіэ щикъеббжэкІынуи куэд мэхъу.

- Икъукіэ си гуапэщ щіа-Іуэхущіапіэм лэгъуалэм саіущіэну. Къэгъэ лъандэрэ соцІыху, илъэс Нэхъыжьхэмрэ щІэблэмрэ къэс зыгъэпсэхуакІуэ ды-ЛІыхъужьхэм хэкіыў си етіуанэ хэку ціы-

Студентхэр лІыхъужьхэм я гукъэкІыжхэм гупсэхуу - Нэхъ ипэкіи жысіауэ едэіуащ, яфіэгъэщіэгъуэн упщІэхэр иратащ.

БАГЪЭТЫР Луизэ.

Іэщі ыб ямыщі ыну къыхуриджащ.

ЩХЬЭЩЭХУЖ Инал.

Лъэпкъ щіэныгъэлі щыпкъэ Урыс Хьэталий къызэралъхурэ илъэси 100 ирокъу

Лъэужь нэху

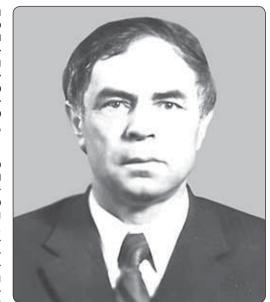
Адыгэбзэм зегъэужьыным, фіыкіэ хуэлэжьэным зи гъащіэ псор тыхь хуэзыщ ахэм ящыщщ КъБР-м и щізныгъэ, жылагъуэ, щэнхабзэ лэжьа-кіуэ, КъБКъУ-м и профессор, УФ-м ціыхухэм щізныгъэ нэхъыщхьэ егъэгъуэтынымкіэ щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Урыс Хьэталий Щыхьым и къуэр (1922 -2004). Ар щіэныгъэлі іэзэт, къэхутакіуэ гумызагъэт, егъэджакіуэ гъуэзэджэт, ущиякіуэ іущт.

ХЬЭТАЛИЙ и лэжьыгъэ гъуэгуанэр къыщыщІидзар къыщалъхуа Нартан къуажэращ. Сыт хуэдэ ІуэхуфІми и зэхэублакіуэу, пэрыту къэтэджа щіалэщіэр къуажэм щызэхэт комсомол организацэм и секретару щытащ зауэ илъэс гугъухэм, щІалэгъуалэм щапхъэ яхуэхъуу, лэжьыгъэм тригъэгушхуэу. Ди къэралым мамырыгъэр щытепщэ хъужа нэужь, щІэныгъэм зи нэ къыхуик Урысыр 1946 гъэм Къэбэрдей къэрал пединститутым щІэтІысхьащ икІи абы и факультетитІ диплом плъыжькІэ къиухащ. Урысыбзэми анэдэлъхубзэми зэхуэдэу хуэІэзэ хъуа ІэщІагъэлі щіалэм мурад ищіащ зэфіэкіыу иіэ псори и лъэпкъыбзэм и зыужьыныгъэм ирихьэлІэну. Аращ ар адыгэбээ кафедрэм и ассистент щІэхъуари.

мыгувэу а кафедрэм егъэджакіуэ нэхъыжьу ягъэуващ. 1956 гъэм абы ехъулІэ- зэрыдэкІыным зэи елІэлІакъым. Абы езым ныгъэ иlэу пхигъэкlащ и кандидат диссер- и цlэ жыжьэ игъэlуну хущlэкъуакъым, тацэр. Апхуэдэ дыдэу цlэрыlуэт абы и утыкухэм ихьэрейуэ икlи и ехъулlэныгъэ-«Адыгэбзэ морфологие» доктор диссертацэри. Ар 1984 гъэм ЩІэныгъэхэмкІэ куржы академием БзэщІэныгъэхэмкІэ и инсти- зегъэужьынрат, ар адэкІэ зыгъэкІуэтэфын тутым щыпхигъэкlауэ щытащ.

Хьэталий и гъащІэм щыщу илъэс 54-рэ нырт. университетым щрихьэкІащ. Абы щыщу 23-р кафедрэм и унафэщІу щытащ. Нобэ лъэпкъым хуэлэжьа, лъэужь нэху къэзыабы щылажьэхэм зэрыжа эжымк э, Уры- гъэна ц ыхухэм я ц эр бэм зэй ящысым и Іуэху зехьэкІэр кафедрэм и ІэщІа- гъупщэркъым. гъэлі дэтхэнэм дежкіи щапхъэт.

КъБКъУ-м и профессор Тау Хьэзешэ

жиlэу зэрыщытамкlэ, егъэджэныгъэм ехьэліауэ щіэныгъэліхэм къагъэсэбэп дэфтэрхэм я нэхъыбэр Хьэталийш зэхэзылъхьар. КъинэмыщІауэ, ар еш имыІэу хуэлэжьащ ди къэкlуэнум, нэхъ щалэхэр игъасэу, ядэІэпыкъуу, щІэныгъэ-къэхутэ-ЩІэныгъэ куу иІэу гу зылъата Хьэталий ныгъэ Іуэхушхуэхэр ядилэжьу. Ауэ, гъэщІэгъуэныракъэ, Хьэталий езым и щхьэ Іуэху хэм тепсэлъыхьырейуэ щыттэкъым. Абы и дежкіэ нэхъыщхьэр лъэпкъ бзэщіэныгъэм щІэныгъэлі Іэкіуэлъакіуэ яужь къихъуэ-

Урыс Хьэталий хуэдэу псэ хьэлэлу зи

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

ЛэжьакІуэ псэемыблэж

Я щіэныгъэкіэ хъарзынэу пэлъэщу адыгэбзэм хуезыгъаджэ Іэщіагъэлі ди республикэм мымащІзу зэрисыр псом нэхърэ нэхъапэу икій нэхъыбэу зи фІыщІэхэм ящыщщ Урыс Хьэталий. Абы и къалэнхэр зэпхауэ щытар езым ири- классикэм щыщщ. Абы икъукІэ куууэ гъэдж предметхэм я закъуэтэкъым: щызэпкърыхащ псалъэ лъэпкъыгъуэхэм адыгэбзэмрэ литературэмкіэ кафедрэм ящыщу зэіумыбзыгъэ куэд зыхэлъ и унафэщ у зэрыщыта илъэсипщ 6жы- плъыфэц эхэр. Бзэм епха Іуэху къиинхэм гъэхэм абы и нэ эм щ этащ адыгэ-урыс зэи запы уидзу щытакъым абы, дэтхэнэмегъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ Іуэхур тэмэму къызэгъэпэщыныр, егъэкіуэкіыныр. ЖыпІэ хъунущ а къулыкъур Хьэталий ипэкіи иужькіи апхуэдэу псэемыблэжу икІи ехъулІэныгъэ хэлъу зыми зэри-

АДЫГЭБЗЭМИ адыгэ лъэпкъми я пащ-хьэ Урысым щиlэ фlыщlэхэр абы и закъуэкъым. Хьэталий лэжьыгъэшхуэ зэфІихащ бзэр зэрырагъэдж тхылъхэр зэхэгъэувэнымкІэ. Курыт школхэм я 6 - 9-нэ классхэм адыгэбзэр лІэщІыгъуэ ныкъуэм щІигъуауэ зэрыщаджыр а щІэныгъэлІ щыпкъэм и къалэмыпэм къыпыка тхылъхэмкіэщ. Аращ 1963 гъэм къыдэзыгъэкіар адыгэ пэжырытхэмрэ нагъыщэ гъэувыкІэхэм я хабзэхэмрэ ятеухуа тхылъхэри

Къэрэшей-Шэрджэс къэрал университетхэм нобэр къыздэсым адыгэбзэр зэрыщаджыр Урыс Хьэталий итхауэ шыта тхылъиплымкющ, синтаксисым, морфологием, бзэм и тхыдэм, стилистикэм ятеухуахэмкІэщ.

ИпэкІэ жысІа псоми къокІ адыгэбзэр егъэджыным практикэ и лъэныкъуэкІэ хэлъхьэныгъэ нэхъ ин дыдэ хуэзыщауэ диlэр Урыс Хьэталийуэ зэрыщытыр. Адыгэбзэм и псалъэ къэхъукlэхэм ятеухуауэ Хьэталий и къалэмыпэм къыпыкlayэ щыта тхылъышхуэр адыгэ бзэщ Іэныгъэм и кіи щіэныгъэ лъабжьэкіэ щіэгъэбыда и Іуэху еплъыкІэ иІэжт икІи ар пхигъэкІыфырт.

Мыпхуэдиз зыхузэфІэкІа, зи гуащІэ дэхуа цІыху щэджащэм пщІэуэ игъуэтыжар икъукіэ мащіэщ. Умыгъэщіэгъуэнкіи уризэгуэмыпынки Іэмал иІэкъым е егъэджэныгъэмкіэ, е щіэныгъэмкіэ республикэм щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ ціэр лъамыгъэсу ар дунейм зэрехыжар. Акъыл зиІэ, и лъэпкъыр фІыуэ зылъагъу дэтхэнэ адыгэм и дежкІи нэрылъагъущ Урыс Хьэталий дэ къытхэкІа цІыху щэджащэхэм зэращыщыр.

> БИЩІО Борис, филологие щІэныгъэхэм я доктор, Къэбэрдей-Балъкъэрым Гуманитар

къэхутэныгъэхэмкІэ и институтым

адыгэбээмкіэ и къудамэм и унафэщі.

Лэжьыгъэ ІуэхукІэ сэ куэдрэ сатетхыхьын хуей мэхъу Хэку зауэшхуэм и мафІэм зи сабиигъуэр илыпщ а ди хэкуэгъухэм. СымыгъэщІагъуэуи къанэркъым иджыри сабийуэ абыхэм къалъыкъуэкІа быдагъэмрэ гуащІэ инымрэ Ахэр гъаблэми гъейми пэлъэщащ, пэлъэщащ усакіуэ ХьэІупэ ДжэбрэІил зэрыжиІащи, «псы зэкіэлъипкіамэ, іэгъэбэгуу къикіыкіыну ятіз унэ лъэгу» студентхэмрэ зэрырагъаджэ тхылъ- жащ. псэукіэми. Балигъ хъухэри із- ми, псалъалъэми 21-рэ къыди- турэм щіагъэ зрагъэгъуэтащ, ізнатіз гъэкіащ Урысым, ди къэралым, хапэрыувэхэри гурэ псэкІэ хуэлэжьащ Хэкум, цІыхубэм я псэукІэр егъэфІэкІўэным. Абыхэм ящыщщ, хьэуэ, япэ сатырым хэтщ Урыс Хьэталий Щыхьым и къуэр, лъэпкъ бзэщІэныгъэмрэ педагогикэмрэ зегъэужьыным къыпхуэмылъытэным хуэдиз хэлъхьэныгъэ хуэзыщ ар.

П И ЩІЭНЫГЪЭЛІХЭМ ящыщу абы и закъуэщ адыгэбзэм и фонетикэми, лексикэми, морфологиеми, синтаксисми, стилистикэми, лъэпкъыбзэм и тхыдэми тетхыхьар. Пэжырытхэмрэ нагъыщэ гъэувыкіэмрэ ехьэліауэ абы адыгэбзэм хузэхилъхьа хабзэхэрщ ноби дызытетыр, и «Орфографическэ псалъалъэрщ» дыщытхэкІи гъуазэу диІэр. Икіэщіыращи, щіэныгъэ монографиеми (6 мэхъу), еджакІуэхэмрэ

Дызэрыгушхуэ гъуазэу ди**ј**энущ

мэ хэгъэгухэм къыщыдэкі щіэныгъэ журнал цІэрыІуэхэм статьяуэ 80-м щІигъу къытрыригъэдзащ.

Нобэ Къэбэрдей-Балъкъэрми, Къэрэшей-Шэрджэсми, Адыгейми, адыгэхэр зэуlуу щыпсэу Ставрополь крайми, Осетие Ищхъэрэ - Аланиеми, КъуэкІыпІэ Гъунэгъум щыІэ къэралхэми ехъулІэныгъэ яІэу щолажьэ Хьэталий и гъэсэнхэр. Абы и унафэ щіэту щіэныгъэлі ныбжьыщІэхэм кандидат, доктор лэжьыгъэхэу пщІы бжыгъэхэр ягъэхьэзы-

Иужь илъэсхэм адыгэбзэмрэ литературэмкіэ кафедрэм зэхъуэкІыныгъэ инхэр къыщыхъуащ. Абы егъэджэныгъэ, щІэныгъэ-къэхутэныгъэ, гъэсэныгъэ Іуэхухэм ехьэлІауэ щекіуэкі лэжьыгъэхэм заубгъуащ. Кафедрэм и зэхэтыкІэми, щылажьэхэм я бжыгъэми зихъуэ-

турэмрэ хуеджэу ди деж къыщіэтысхьэхэм иджы ядолажьэ егъэджакіуэ 15. Ныбжьыщіэхэр гъэсэмэхъу). Ауэ сыт хуэдэ Іуэху едмы-гъэкІуэкІми, дызытетыр Урыс Хьэталий я пашэу ди нэхъыжьхэм тхухаша лъагъуэрщ. Ар иджырей зэманым екly, бгъуфlэ щІынырщ ди къарур хащ «Адыгэ псалъэми». нохъыбоу зотхьолІори.

дяпэ ита нэхъыжьхэр зэи зыщыдконференцхэр щедгъэкіуэкікіэ, я іэ- гъуазэу яіэнущ. дакъэщІэкІхэм теухуауэ еджакІуэхэм доклад идогъэщ І. Урыс Хьэталий къызэралъхурэ илъэси 100 щрикъу гъэр хуэзащ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и илъэс 90

юбилейм. Абы ехьэл ауэ республикэм и еджапІэ нэхъыщхьэм щекІуэкІ махуэшхуэхэм еджагъэшхуэм и цІэр фІыкіэ къыщыдої уэ. Апхуэдэу еджагъэшхуэм и цІэм епхауэ щытынущ накъыгъэ мазэм ди деж щекІуэкІыну студент конференцыр. Иджыбла-гъэ дэ КъБКъУ-м и ректорымрэ ЩІэныгъэ советымрэ делъэІуащ Налшык и уэрамыщІэхэм ящыщ зым Урыс Хьэталий и цІэр фІащын щхьэкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм зыхуагъэзэну. Ди мурадщ Урысым и ціэр зезыхьэ кабинет-аудиторие Соным, гъащІэм лъэ быдэкІэ хэшэным циальнэ-гуманитар институтми хуэунэтІащ Адыгэ щэнхабзэмкІэ къыщызэІутхыну. Еджагъэшхуэр центрым и лэжьыгъэри (цІыхуи 3 къыщалъхуа накъыгъэ мазэм къриубыдэу езым и гъащІэмрэ и лэжьыгъэхэмрэ теухуа радио-, теленэтынхэр ягъэхьэзыр. ЩІэныгъэлІ ціэрыіуэм напэкіуэці щхьэхуэ хухи-

Нэхъыщхьэращи, лъэпкъым, жы-Мыри къыхэзгъэщыну сыхуейт. лагъуэм псэемыблэжу яхуэлэжьа Ди деж хабзэфІ зэрыщыхъуащи, егъэджакІуэ-гъэсакІуэм, еджагъэшхуэ щыпкъэм и цІэр гуапэу ди гум гъэгъупщэркъым: щІэх-щІэхыурэ илъынущ, бзэщІэныгъэм и дунейм дигу къыдогъэкіыж, я лэжьыгъэхэр къыхэбакъуэ дэтхэнэ ныбжьыщіэми студентхэм ядогъэціыху, щіэныгъэ абы и къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэр

> ТІЫМЫЖЬ Хьэмыщэ, КъБКъУ-м адыгэбзэмрэ литературэмкІэ и кафедрэм и унафэщІ, профессор.

Щэрдан Іэбу, Шагъыр Амин, Урыс Хьэталий сымэ экзаменхэр къыlах.

Нало Ахьмэдхъанрэ Балъкъэр Борисрэ и гъусэу.

псалъалъэ инри. Къэбэрдей-Балъкъэр, КУЭД щыІэу къыщІэкІынкъым зыпэрыува ІэнатІэм и мыхьэнэр и кІэм нэсу къы-

гурыlуэу, ар нэгъэсауэ илэжьын папщlэ, езым и

щхьэм хуэгъэза фІыгъуэ-

хэм зыхигъэкІыжыфу. Дэт-

хэнэри апхуэдэу щытыну-

къым, пэжу. БзэщІэныгъэр

зэтезыгъэувахэм япэ зэ-

ритри, и ІэдакъэщІэкІхэм

гупсысэшхуэ хилъхьэн зэ-

рыхуейри фІыуэ къыгу-

рыІуэрт абы. И щхьэм

апхуэдиз къалэн шызы-

щІыжыр иригъаджэхэм яб-

гъэдилъхьэ щІэныгъэми

ткІий дыдэут зэрыхущы-

тыр. Зы студенти Хьэталий

и экзаменым е зачетым

хуейр зримыгъэщІауэ, ар

екіуу къимыіуэтэжыфу,

щапхъэхэмкіэ щіимыгъэ-

блэкІынутэкъым

Нобэ къэс ди еджакіуэхэм яІэщІэлъа тхылъхэр зытхар Урыс Хьэталийщ. Иджыпсту къыдэкІыжхэми лъаб-

жьэ яхуэхъури ахэращ. Урыс Хьэталий зи цІэр лІэщІыгъуэкІэрэ лъэпкъым и тхыдэм хэмыкіуэдыкіыжын цІыху зырызхэм ящыщщ.

ЕЗАУЭ Мадинэ, филологие щ Іэныгъэхэм я кандидат, доцент.

УРЫС Хьэталий сыт щыгъуи ущиякіуэ іущу диіащ. БзэщІэныгъэм и дунейм дыхэзышари ар ІэщІагъэ зэрытхуэхъуари зи фІыщІэр аращ. Хьэталий псэемыблэжу бзэр джыным, зегъэужьыным зэрелэжьар ноби щапхъэу къытхуэнащ.

Гъэсэнхэм я псалъэ фІыуэ тлъагъуну, Бзэр дыхуэсакъыну дыкъыхури-

тщыгъупщэркъым. ХЪУТІЭЖЬ Заудин, филологие щІэныгъэхэм

джэрт Хьэталий. Ар дэ зэи

я кандидат, доцент.

УРЫС Хьэталий бзэщІэныгъэм, егъэджэныгъэм ехьэліауэ лэжьыгъэ куэд иІэщ. Адыгэбзэм и макъхэм къыщыщІэдзауэ стилистикэмкІэ иухыжу ар здынэмыса къэнакъым. Зы цІыхум дежкІэ а лэжьыгъэхэр къызэрымыкІуэу куэдщ. ЕгъэджакІуэ ткІййуэ щытами, студентхэм

абы зэи лей ятригъэхьэртэкъым, зымащІэ гуэркіэ ныбжьыщіэм и щіэныгъэм хигъэхъуэфыну гу лъитамэ, Іэмал имыІэу «къыпкърыкІыну» псор зэхигъэкІыпхъэу игъэ-

> КЪАРДЭН Мусадин, филологие щ Іэныгъэхэм

я кандидат, доцент.

ЛЪЭПКЪ тхыбзэм зи цІэр хэзытха щІэныгъэлІхэм ящыщ зыщ хьилмышхуэ зыбгъэдэлъа, анэдэлъхубзэр зи Іэпэгъуу псэуа, щіэблэм а бзэм и къэхъукіэ дахэмрэ и ІэфІымрэ бгъэдэлъхьэным зи гуащІэ ин езыхьэлІа Урыс Хьэталий. Абы сыт щыгъуи и къалэн нэхъышхьэу къилъытэрт студентхэм щІэныгъэ етыныр. «ЕгъэджакІуэу улэжьэн папщІэ, уэ езым щІэныгъэ куу уиІэн хуейщ», - жиІэрейт еджагъэшхуэ щэджащэм.

Хьэталий и лэжьэкІар, и дуней тетыкіар ар зыціыхуу щыта псоми ноби щапхъэу

ШЫГЪУШЭ Джульетэ, филологие щІэныгъэхэм я кандидат, доцент.

ЛЪЭПКЪ бзэщІэныгъэм и узэщіакіуэ нэхъ пажэхэм ящыщщ Урыс Хьэталий. ЩІэныгъэм абы хуищІа хэлъхьэныгъэмкІэ зы лІэщІыгъуэм къриубыдэу зэрыгушхуэну лъэпкъыр кърит, къызэрыхуэупсэ цІыху зырызхэм ящыщщ ар жыпіэмэ, егъэлея хъуну си Лъэпкъым гугъэкъым. щІэин хуэхъун лъэужь дахэ къигъэнащ. Игури и напэри къабзэу, и ІэнатІэм хуэпэжу зыгуэр бгъэдэтамэ, ар Хьэталийщ. Апхуэдэущ дэ ар зэрытцІыхуу щытар.

ЦІыхур гъўэгу щытеў-вэкіэ, абы япэў къыщрихьэліэм куэд елъытащ. Абы и лъэныкъуэкіэ сэ си къикlауэ къызонасып лъытэ: Хьэталий сригъэджащ, иужьыІуэкІи сыдэ-

ХЬЭЩХЪУЭЖЬ Заретэ, филологие щІэныгъэхэм я кандидат, доцент.

Мыщхьэх Іуэхубэ зэфіех

«Мыщхьэх Іуэхубэ зэфleх» псалъэжьыр зыхуэгъэзар Хьэталий хуэдэ лэжьакІуэшхуэхэрщ. Абы адыгэ бзэщіэныгъэм и Іыхьэ нэхъыщхьэхэм тхылъ зырыз тритхыхьын хузэфіэкіащ. Курыт еджапіэм щіэсхэр зэреджэн тхылъхэр тхын иуха нэужь, педколледжымрэ университетымрэ щеджэ студентхэми абыхэм щылажьэ егъэджакіуэхэми папщіэ лэжьыгъэ куэд и іэдакъэ къыщіэкіащ. Абы щыхьэт тохъуэ Хьэталий къыдигъэкІа тхылъхэм я бжыгъэр 20-м зэрынэсыр, дэтхэнэри адыгэ бзэщІэныгъэм и дежкіэ хэлъхьэныгъэшхуэу зэрыщытыр икіи абыхэм ящыщу 18-р адыгэбзэкіэ къызэрыдигъэкіар.

ГБЭДЖЭНЫГЪЭ-гъэсэныгъэ ІэнатІэр зи псэм хэлъ ІэщІагъэлІым студентхэр фІыуэ илъагъурт, зыгуэр зэзыгъэщіэну яужь итым сыт хуэдэ лъэныкъуэкіи дэіэпыкъунут, щІэгъэкъуэн, чэнджэщэгъу хуэхъунут. ФІыуэ сощІэж Хьэталий и ныбжьыр илъэс 75-рэ щрикъуауэ щыта накъыгъэ мазэр. Ар (езым имыщІэу) университетым щагъэлъэпІэну мурад ящіати, деканатымрэ кафедрэмрэ абы и къызэгъэпэщыныр си пщэм къыдалъхьат. Сэри профессорым и гъащ о гъчог у анэмрэ и лэжьыгъэ нэхъыщхьэхэмрэ ятеухуауэ доклад кіэщі стхат, ди студентхэми концерт программэ ягъэхьэзырат, Хьэталий къыдеджахэм, иригъэджахэм ящыщу ціыху ціэрыіуэ зыкъоми, газетхэм, радиом, телевиденэм, тхылъ тедзапіэм, нэгъуэщі іуэхущіапіэхэми щыщхэр къедгъэблэгъат. Илъэс куэдкІэ псэ хьэлэлу зэрылэжьамрэ адыгэ бээш эныгъэм хүиш а хэлъхьэныгъэмрэ шхьэк э шТыхь тхыльрэ саугьэтрэ Урысым къратыну министер ствэмрэ ректоратымрэ я лІыкіуэхэри кърихьэліат. Арщхьэкіэ а махуэм ди мурадыр зи тхьэкlумэм къицырхъа Хьэталий апхуэдэ Іуэхум къыхыхьэн идакъым. Къыщалъхуа махуэу е нэгъуэщІу ціыху зэхуишэсэну зэи фІэфІакъым, езым зэхихыу щытхъу псалъэ зыгуэрым жи1эмэ, емык1у гуэр зылэжьам ещхьу, укіытэрт, плъыжьу къызэщіэнэрт. Ар фэрыщіагъыу къилъытэрт, и лэжьыгъэм къыпэкІуэу къэралым кърит улахуэм деж щытхъурэ щІыхьу щыІэ псори щызэфІэкІын хуейуэ

Си щхьэкІэ нобэр къыздэсым срогушхуэ апхуэдэ егъэджакІуэ щыпкъэм сригъэджауэ зэрыщытым, псалъэухам и ухуэкІэм хэлъ щэху псори зэрызигъэщІам, адыгэбзэм и мызакъуэуи, абхъаз-адыгэ бзэ гупым къакlуа гъуэгуанэм и тхыдэми куууэ сызэрыщигъэгъуэзам. Кафедрэм лэжьэн щыщІэздза илъэсхэми, студентхэм хуэдэу, Хьэталий къызэджэ лекцэ купщафіэхэм, аудиторием сыщіыхьэурэ, седаlуәу щытащ. Лекцэ нәужьым сыбгъэдыхьэжурэ, зи гугъу ищlа бзэхабзэ lуэхугъуэхэм дытепсэлъыхьыжырт. Хьэталий егъэджакіуэ ткіийт, ауэ, лекцэ нэужьым, езым уепсэлъэну тыншт. ЦІыху гъэщІэгъуэнт, псэлъэгъу гъуэзэджэт, языныкъуэхэм дежи уи фІэщ мыхъужу (псалъэ лей жимыІ эу дунейм зэрытетым къыхэкІыу) дахэуй гушыІ эфырт.

Хьэталий бзэщ эныгъэм елэжьу, абы щыщ Тыхьэхэр студентхэмрэ аспирантхэмрэ куууэ яригъэджу щытами, лъэпкъ литературэми фІыуэ щыгъуазэт, адыгэ тхакІуэхэм, усакіуэхэм я іэдакъэщіэкіхэм кіэлъыплъу, и нэіэ тету апхуэдэт. Псалъэуха ухуэкіэ гъэщіэгъуэн гуэр абыхэм къагъэсэбэпа мэ, занщізу къыхитхыкіырт, псалъэхэм псалъэухам щаіэ зэкlэлъыкlуэкlэхэр зригъэлъагъурт, жыlэгъуэ е жыlэкlэщlэ гуэрхэм гу лъитамэ, карточкэ ищlырт, абы иlэ щхьэхуэныгъэхэр иубзыхурт, студентхэм я деж щызэпкърихырт. Псом хуэмыдэу, Хьэталий, къэрандащ иІыгъыу, щІиджыкІырт Къашыргъэ Хьэпащіэ, Кіэрашэ Тембот, Щоджэнціыкіу Алий, КІыщокъуэ Алим сымэ я тхыгъэхэр, игу ирихьа псалъэуха щІэщыгъуэхэр щІитхъэрт, абыхэм щагъэува нагъыщэхэм кІэлъыплъырт. Куэдрэ жиІэрт Къашыргъэ ХьэпащІэ и тхыгъэхэм я бзэр къулейуэ, морфологие, синтаксис я лъэныкъуэкІэ шэрыуэу гъэпсауэ икІи апхуэдэ псалъэухахэр щапхъэу и тхылъхэм иритхэрти, бзэщ эныгъэ и лъэныкъуэкІэ абыхэм яІэ щхьэхуэныгъэхэр къигъэлъагъуэкІэрэ адыгэбзэм игъуэта зыужьыныгъэхэм тепсэлъыхьырт.

Урыс Хьэталий и ІэдакъэщІэкІ псори адыгэ бзэщІэныгъэм и щІэгъэкъуэн лъэщу щытми, «Адыгэбзэм и тхыдэ» лэжьыгъэр псоми ефіэкіыу щытщ. Шэч хэмылъу, ар апхуэдэу къытщызыгъэхъур адыгэ тхыбзэм и тхыдэм теухуауэ а зы лэжьыгъэм фlэкla дызэримыlэрщ. А тхылъ щхьэпэм къыщыгъэлъэгъуащ лъэпкъ тхыдэмрэ бзэмрэ зэбгъэдэхыпіэ имыізу зэрызэпыщіар, адыгэ тхыбзэр зэрызэфізува щІыкІэр, ижь зэманым щыгъуэ тхыгъэ и лъэныкъуэкІэ адыгэхэм я Іуэхур зыхуэдар, XIX, XX лІэщІыгъуэхэм адыгэбзэм хузэхалъхьа алфавитхэр, литературэбзэр зэрызэф эвар, абы зэрызиужьар, орфоэпиемрэ орфографиемрэ я Іуэхугъуэу зэІубз хъуахэр, фонетикэм, лексикэм, морфологием, синтаксисым ехьэліауэ ирагъэкіуэкіа къэхутэныгъэхэр, хамэ псалъэу адыгэбзэм къищтахэр, совет илъэсхэм бзэм къыхэхъукla неологизмхэр, стилистикэм епха зэхъуэкІыныгъэхэр, н. къ.

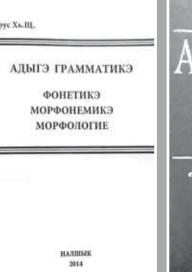
Хьэталий и тхылъищым къыщигъэлъэгъуа, щызэпкъриха къыщихута бзэм и налъэ гуэрхэм я щхьэфэ диlэбами, зы тхыгъэкІэ ахэр къызэрыпхуэмыІуэтэнур фІыуэ къыдгуроІуэ. Абы и дэтхэнэ тхылъми къэхутэныгъэ-лэжьыгъэ щхьэхуэ тетхыхьыпхъэщ, щіэныгъэлі іэзэм адыгэ бзэщіэныгъэм хуищ а хэлъхьэныгъэм и инагъыр, и сэбэпынагъыр зыхуэдизыр дяпэкіэ зыхэтщіэ зэпыту екіуэкіынущ, абы и лэжьыгъэфіхэм яіэ мыхьэнэр бээщіэныгъэліхэм, егъэджакіуэхэм, еджакІуэхэм я дежкІэ зыкІи къэмылъахъшэу. Къыдолъытэ абы и лэжьыгъэ псори зэуІу щІыжауэ къыдэгъэкІыжыпхъэу.

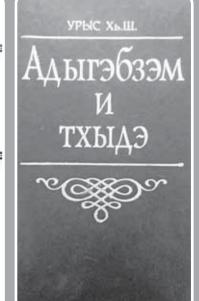
УНЭЛІОКЪУЭ Вячеслав, филологие щІэныгъэхэм я кандидат, доцент.

быдэжыфу. **АДЫГЭБЗЭ ОРФ**ОГРАФИЧЕСКЭ ПСАЛЪАЛЪЭ

НапэкІуэцІыр зыгъэхьэзырар ЖЫЛАСЭ Маритэщ.

ДифІ догъэлъапІэ Гъэлъэгъуэныгъэ

Бахъсэн шІыналъэ Жылагъуэ

МЫСОСТ Вадим:

КъызэрыгуэкІыу зыгуэр дунейм тетмэ, ар сэращ

ціыкіу Алий и ціэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым и лэжьакіуэ Мысост Вадим мы махуэхэм и ныбжьыр илъэс 55-рэ ирокъу. «Уафэгъуагъуэмакъ» (Лохвицкий Михаил), «Псэлъыхъухэр» (Ержыб Мамий), «Къанщобийрэ Гуащэгъагърэ» (Къардэнгъущі Зыра-мыку), «Тыргъэтауэ» (Іутіыж Борис), «Унэ лъапіэ» (Ольмезов Мурадин) спек*таклхэм, нэгъуэщІхэми роль гукъи-* нэхъыбэу лІыхъужь нэхъыщхьэхэмрэ *нэжхэр щызыгъэзэщІа Вадим лъэпкъ* цІыху уэимыншэ дыдэхэмрэ я ролт згъэгъуазджэр зыгъэбжьыфІэхэм ящыщщ.

сымыпсэу пэлъытэщ», - щыжеlэ Мысостым и махуэм ирихьэл эу къе ытха интер-

- Вадим, артист ухъуну дауэ утегуш-

- ТІыхъужь Алий, Къаздэхъу СулътІан сымэ сыкъыщалъхуа Зэрэгъыж къуажэ накІуэщ, артист хъуну зыхуагъэфащэхэр дыкъыхахщ, таурыхърэ усэрэ зэдгъащІзу Налшык дыщыкІуэн хуей махуэр къыджаlэри, кlуэжат. Ди адэр бжьахъуэти, бжьэ матэхэр иришажьэри, Джылахъстэней лъэныкъуэкІэ кІуауэ къэтти, си анэм Іуэхур зытетыр щыжесіэм, сиутіыпщын идакъым. Жыхуаla махуэр къэсу сыщымыкІуэм, ТІыхъужь Алий, Къаздэхъу СультІан, Тхьэзэпльыж Исльам сымэ ди унэ нэкІуащ, щхьэусыгъуэр зэхагъэкІыну. «Адэ иІэщи, унафэ зэрищІщ», - къажри-Іащ абыхэм ди анэм. Пщыхьэщхьэм ди адэр къэкІуэжу Іуэхур зытетыр щыхуэсІуатэм: «Зыми уемыдаlуэ, уи насып Тхьэм хилъхьэ», - псалъэ гуапэхэр къызжиlащ. Арати, актёрхэр щагъэхьэзыру Мэзкуу дэт еджапІэм, Щукиным и цІэр зезыхьэм, сыщІэтІысхьащ.

Школым сыщыщІэс зэман лъандэрэ уэрэджы ак Іуэ е артист сыхъуну сехъуапсэрти, ар къызэхъулІащ.

Пщэдджыжьым жьыуэ театрым дыкъокІуэри, жэщ хъуху дыщыІэщ, унагъуэм, благъэ-Іыхьлым сызыхуейм хуэдиз гулъытэ схуетыркъым. Илъэс 30-м щІихэлъш театрым, жысІэмэ, сыщыуэнукъым.

ар къызэрыхэпхам ущыхущІегъуэж къэ-

-Театрым и лэжьакІуэм нэхърэ пшынэ еуэми, къафэми, уэрэд жызыІэми лэжьыгъэ нэхъ ягъуэт. Гугъу дехьу дышІеджам мыхьэнэ иІэу пІэрэ, щыжысІи къохъу, пцІы хэмылъу. Сыт хуэдэ къэрали уэрэд щыжыпІэ, укъыщыфэ хъунущ икІи къодэІуэнущ, ауэ спектаклыр зэрытха бзэр къыбгурымы уеплъыфынукъым.

- Илъэс 30-р гъуэгуанэ цІыкІукъым, а палъэм къриубыдзу театрым щыбгъэзэщ а ролхэм ящыщу дэтхэнэр нэхъыфІу плъэгъуа? Уэ езым зыкъыщыпцыхуж роль уиіа?

- Театрым лэжьэн щыщІэздзагъащІэм защіэр. Иужькіэ, режиссёрым сыбгъэдыхьэри, хьэл мыхъумыщІэ зыхэ-«Театрыр си псэм щыщщ, арыншауэ лъым и роль къызитыну селъэlуауэ щытащ. Роль псори лъапІэщ, нэхъ къызэрыгуэкІхэри сфІэфІу согъэзащІэ. Зыкъэзумысыжынщи, «мыр сыту сэщхь» хужысіэну зыри сиіакъым, сыщогугъ дяпэкіэ апхуэдэ згъэзэщіэну.

Спектаклыр зыгъзув режиссёрым куэд дыдэ зэрелъытар зым и дежки щэхукъым. Уи артист зэф эк ыр къызыкъууигъэхауэ къэплъытэу хэт сымэ я ціэ къипіуэнт?

Сызыдэлэжьахэм сызыгурымы уэ къахэк акъым. Режиссёрым и дуней еплъыкіэ иіэжщи, абы жиіэр бгъэзащіэмэ, утыншынущ. Режиссёр бэлыхьхэу Ерчэн Леонид, Теувэж СулътІан, Фырэ Руслан, Теувэжыкъуэ Владимир, Дэбагъуэ Роман сымэ садэлэжьащ.

- Сыт хуэдэ цІыхуу зыкъэплъытэжрэ? Нэхъ къызэрыгуэкІыу цІыху гуэр дунейм тетмэ, ар сэращ. ЦІыхум зэран сазэрыхуэмыхъун, си сэбэп зэрезгъэкІын яужь сит зэпытщ. Унагъуэм нэхърэ лэжьапіэм нэхъ сепхащ. Щэнхабзэм и пщіэмрэ къыпэкІуэмрэ зэрылъахъшэм къыхэкІыу, нэгъуэщІ лэжьыгъэхэри здэсхьын хуей

- БгъэзащІэ ролыр цІыхухэм къазэрыщыхъуар псалъэншэуи гуры уэгъуэ хъууэ къысщохъу. Сыт хуэдэ спектакль хуэныкъуэу къэплъытэрэ ди цІыхухэр?

Нэхъыжьымрэ нэхъыщІэмрэ я зэхущытыкІэ гуемыІум уимыгъэгузэвэнкІэ Іэмал иІэкъым. Дэнэ кІуа лъэпкъыр гъуауэ мыбы сыщыющ, си гъащю Іыхьи лъэпкъ зыщыжу щыта хабзэхэр? Мыхъумыщіагъэ зыщіэ ныбжьыщіэм и щыуа-- Уи ІэщІагъэм игъуэт пщІэм елъытауэ гъэр ебгъэлъагъужыну яужь уихьэмэ, пхуэмыфащэ къуипэсынкіэ тіэу еплъынукъым. Бзэмрэ хабзэмрэ ныкъуэмэ, лъэпкъыр ибэ хъууэ къысщохъу. А Іуэхухэр нэхъыбэТуэрэ утыку къихьэн хуейуэ къызо-

> - Илъэс 55-рэ щрикъуам деж ціыхум псэун щІидзэу къалъытэ.

- Къэзлэжьыныр къэзлэжьауэ, згъэзэщіэну ролхэр згъэзэщіауэ къэслъытэу, си гур згъэтІылъауэ схужыІэнукъым. Сы зэрыджэгун хуейм и ныкъуэри къэзджэгуакъым. Си щ алэгъуэм си а гукъыдэжымрэ къарумрэ къахэмыхъуамэ, зыкІи нэхъ мащІэ хъуакъым.

Адыгэ унагъуэм илъыпхъэу къэплъытэ хабзэм и гугъу къытхуэпщіын?

- Пасэ зэманым згъэзэжауэ къызыщыхъуни щыІэу къыщІэкІынщ, ауэ цІыхухъум и псалъэращ си унагъуэм щыунафэр. ЦІыхубзым зэречэнджэщыпхъэмкІэ сечэнджэщынущ, унафэр зылъэІэсхэм я Іуэху еплъыкІэри къыслъытэнущ, ауэ унафэ зыщІынур сэращ. Адэми анэми унафэ ящІыну яужь ихьэмэ, быныр гъэса хъунукъым. ЗэщхьэгъуситІым я зыр щымызахуэ къэхъуми, ар зэрыкъуэншар быным зэхебгъэх, абы и пащхьэ уи щхьэгъусэр щыбгъэлъахъшэ хъунукъым. Си унагъуэр апхуэдэ хабзэщ зытетыр.

Мысост Вадимрэ и щхьэгъусэ Дэхъу Маритэрэ щ алищрэ зы хъыджэбзрэ зэдагъуэтащ, япхъу закъуэр унагъуэу ягъэтІысыжащ. ЩІалэ нэхъыжьым Санкт-Петербург дэт университетхэм я зым юрист ІэщІагъэ щызэригъэгъуэтащ, курытыр АКъУ-м (Мейкъуапэ) ІТ технологиехэм щыхуоджэ, нэхъыщГэр ГъуазджэхэмкІэ Кавказ Ищхъэрэ къэрал инсти-

тутым и музыкэ-кадет корпусым щоджэ. Вадим и махуэ лъапІэмкіэ дохъуэхъу! И унагъуэ дахэм узыншэу ящхьэщытыну ди гуапэщ, и ролышІэхэмкІэ театреплъхэр иджыри куэдрэ дигъэгуф Іэну дыщогугъ!

> Епсэлъар **ЩОМАХУЭ** Залинэщ.

Мамырыгъэм и ІэфІымрэ зауэм и дыджымрэ

Сурэтыщі гъуазджэхэмкіэ музейм. Ткаченкэ Андрей и цІэр зезыхьэм, «Этих дней не смолкнет слава» фіэщыгъэм щіэт гъэлъэгъуэныгъэ къышызэІуахаш.

АР Пётр Езанэр къызэралъхурэ илъэс 350-рэ, ХудожествэхэмкІэ Урысей Академиер къызэрызэра-гъэпэщрэ илъэс 265-рэ, Хэку зауэшхуэр зэриухрэ илъэс 77-рэ щрикъум хуэгъэпсащ.

Къэралым и тхыдэм зи цІэр фІыкІэ къыхэна Пётр Езанэм хуэгъэпса сурэтхэм абы зэрихьа ліыгъэр ІупщІу къатощыж, - жеІэ музейм и лэжьакіуэ Леонтьевэ Нинэ. - XVIII - XIX лІэщІыгъуэхэм Айвазовскэм ищ а сурэтхэр сыт и уасэ?! Ауэ гъэлъэгъуэныгъэр нэхъыбэу зытеухуар Хэку зауэшхуэрщ.

Хэку зауэшхуэм и гуащІэгъуэм хэта, зи сабиигъуэр зауэм хиубыда сурэ-

Музейм и пэшым щызэхуахьэсащ сымэ я ІэдакъэщІэкІхэм щыщхэр. Налшык къалэ и ветеранхэм я

советым и тхьэмадэ Абдуллаев тыщІхэу Сындыку Анатолэ, Трын- Мустэфа къызэхуэсахэм яжриІащ Налшык къыдэнар зэрыхъур цІыху дык Николай, Третьяков Николай къэралым и ліыхъужьхэр сабийхэм 18-щ, республикэ псом апхуэдэу

егъэцІыхуныр Іуэху щхьэпэу къызэрилъытэр.

Хэку зауэшхуэм и ветерану

щІэщ нобэ дызэрыпсэур, ар къыдгурыlуэу абыхэм дахуэсакъын, дуней мамырым дыхущlэкъун хуейщ, - захуигъэзащ абы гъэлъэгъуэныгъэм зыкърезыгъэхьэлІа-

ЦІыхубэ творчествэмкіэ Къэбэрдей-Балъкъэр методикэ Іуэхущіа-піэм и унафэщі Жылэ Анатолэ къыщыпсалъэм мыпхуэдэ гъэлъэгъуэныгъэхэм илъэс 40 хъуауэ кlуэми, музейм и хъумапІэхэм апхуэдиз фІыгъуэ щІэлъу зэримыщІар жиІаш.

- Шишкин, Лансере, Айвазовский, Куинджи сымэ я ІэдакъэщІэкІ телъыджэхэм хуэдэхэр зырызщ. Хэку зауэшхуэм хэтахэм я лэжьыгъэхэм узыгъэнэщхъей узыгъэгупсысэ, Іуэхугъуэу къатещыр мащІэкъым. Абыхэм нэхъ кууужу зыхыдагъащІэ мамырыгъэм и ІэфІагъымрэ зауэм и дыджагъымрэ, - жиlащ

ИНЭРОКЪУЭ Данэ.

Бахъсэн щІыналъэм и гъавэщіапіэхэр псори зэхэту гектар мини 9-м щ Іегъу. Бжьыхьэсэу хаса гектар 2300-м щыщу 1800-м щІигъур гуэдзщ, 399-р хьэп-ціийщ, 60-р Іусыпхъэ щхъуантІэщ. Абыхэм я щытыкіэр Іейкъым, гъэ щіэкіа хьэсапкъэхэм щІыгъэпшэрхэмкІэ йо-

АБЫ къыдэкІуэу гъатхасэм хухаха гектар мини 6-м щІигъур хасэ. Псом нэхърэ нэхъыбэр нартыхурщ - гектар мини 5-м щІегъу, хьэпцІийр -65-рэ, зэнтхъыр - 60, сэхураныр - 785-рэ, джэш шхъуантІэр 25-рэ мэхъу. Мэкъумэш предприятэхэмрэ уней хозяйствэхэмрэ нартыху Іусыпхъэу - гектар 350рэ. Іусыпхъэ щхъуантІзу 170-рэ ящІащ.

ЩоджэнцІыкІум и цІэр зезыхьэ, «Заря» мэкъупредприятэхэм, «Гибрид СК» агрофирмэм зэхэту гъатхасэ гуэдзыр, нартыхур, хьэпцІийр, сэхураныр, Іусыпхъэ щхъуантІэр гектар мини 6-м щІигъум тра-[°]МэкъумэшщІэнущ. фермер предприятэхэмрэ уней хозяйствэхэмрэ нартыху къудейуэ мы гъэм хасэр гектари 160-м нос.

- Бахъсэн щІыналъэм и мэкъумэшыщІэхэр зыхуеину техникэхэмкІэ, дагъэгъэсыныпхъэмкІэ, щІыгъэпшэрхэмкІэ тэмэму къызэгъэпэщащ, гъатхасэр палъэм фимышу зэфІагъэкІыну яужь итщ, - жиlащ Бахъсэн къалэм мэкъумэш хозяйствэмрэ производзегъэужьынымкіэ и управленэм и унафэщі Кіуэкіуэ Ра-

рапевт Теммоевэ Лейлэ

. Донбассым къраша сабий-

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Гъатхасэм и гуащІэгъуэщ

ПРОЕКТЫМ и къызэгъэ-

кІыпхъэм зэрепх.

ЕгъэджакІуэхэм, еджа-

пэщакіуэхэм зэрыжаіэмкіэ, «Фэеплъ дакъикъэ» зыфlаща утыкум деж цІыхухэм Іэмал щаІэнущ я нэхъыжьхэм къакіуа тхыдэ гъуэгуанэм щрипсэлъэну, гукъинэж ящыхъуа Іуэхугъуэ нэхъ лъапІэ дыдэхэмкІэ жылагъуэм къигъэкІыж къэхъукъащІэ блэкІахэр, сурэтхэр, зауэм къратхыкІа письмо щимэхэр - мыхэр мыкІуэдыж кІыхьагъ техьа зы ціыхуи лъэужьын- напэкіуэціым

Фэеплъ дакъикъэ: тхыдэмрэ щІэжымрэ

шэу кІуэд хъунукъым. Ди хуейуэ аращ. Ар псоми хуитыныгъэр къэзызэууэ зи ялъагъун, а напэкіуэціым щадэгуэшэну. псэр мафіэ лыгъейм хэ- ит видеохэм яхэувэн па-«Уэршэрым хэту цІыхум игу зылъхьахэм ар псом япэ пщІэ, #минутапамяти2022 яхуэфащэщ», - жаІэ жэрдэмщіакіуэхэм.

Проектыр дакъикъэ зи видеотеплъэфэеплъщ, ди блэкlащ, ди гъуэхэм я гъэлъэгъуэныгъэкъэкІуэнур зыубзыху щІэжщ. хэмкІэ «ВКонтакте» интер-Зауэр зылъэмы эса ц ыхуи нет утыкум щек узк ынущ. нэгъуэщІхэри а хъыбарыр видеом требгъэгушхуэнущ. Дунейм къы- нет утыкум иІэ «Клипхэр» нущ. ибгъэувэн

кІыпхъэр тегъэувауэ къыхэгъэщын хуейщ.

Проектыр къызэзыгъэпэщахэм ар үнэтІыныгъэ зыбжанэу зэщхьэщахащ, абы щытекІуэхэмрэ къыщыхэжаныкіхэмрэ ягъэфіэн хуэунагъуи хэгъэгушхуэм иса- И ныбжьми, и ІэнатІэми, и дэу. Нэхъ гъэщІэгъуэн дыдэ къым. Дакъикъэкlэ ціыхум Іэщіагъэми темыухуауэ, абы къащыхъуа видеотеплъэ-къиlуэтэжыну унагъуэ тхы- хэт хъунущ гупыж зиlэ дэт- гъуэхэм папщіэ къэралпсо дэр арыххэуи хъума хъу- хэнэри. Абы щхьэкІэ уна- икІи щІыналъэ телевидецІыхухэри щыгъуэ- гъуэ тхыдэр къызыхэщыж нэм нэтынхэр ягъэхьэзыры- хэта, нущ. Зэпеуэм кърикіуахэр кіэ егъэджакіуэ Къущхьэ лъагъуэм ирикІуэным три- гъашэу «ВКонтакте» интер- накъыгъэм и 11-м наІуэ хъу- Каринэ.

«Проектым хыхьэм абы

хузэригъэпэщ видеор щІэблэм я дежкІэ тхыдэ къудейкъым, атІэ дерс къыхэхыпіэщ, унагъуэр зэзы-гъзуіу Іуэхугъуэщ. Унагъуэм видеор нэхъ купщіафіэ ящІын, куэд къызэщІрагъэубыдэн шхьэкІэ зэхуосыж, зэгъусэу сурэт гъэтІылъыгъэхэр къа этыжри щ апшытыкІыж, нэхъыжьхэм къащІэна письмохэр щІаджыкІыж, къахуэнэжа Іыхьлы нэхъыжьхэр ялъагъуну, ябгъэдэсыну, яуэршэрылІэну макІуэ. Проектым Іэмал хъарзынэ къет унагъуэм щахъумэ фэеплъыр къэралым и тхыдэ щІэинхэм ящыщ хъунымкІэ, лыгъэмрэ пэжыгъэмрэ, цІыхугъэмрэ дахагъэмрэ я щапхъэу дерсхэм щызэрахьэнымкІэ. Хэку зауэшхуэр ди тхыдэм и зы напэкіуэціщ, пщыгъупщэ мыхъуну. Абы къыхэкІыу сэ къыхузоджэ ди егъэджакіуэхэри, еджакіуэхэри, студентхэри мыхьэнэ зиІэ мы Іуэхугъуэ дахэм къыхыхьэну, жыджэру хэлэжьыхьыну», - жиlащ 2021 гъэм класс унафэщіхэм я зэгухьэныгъэм и зэјущјэм инджылызыбзэм-

ШУРДЫМ Динэ.

Махуэшхуэр ягъэлъапІэ

Мэлыжьыхьым и 30-р Урысейм и мафІэсгъэункіыфіхэм я махуэщ. Ар къызэрызэрагъэпэщрэ илъэс 373-рэ. Къэбэрдей-Балъкъэрым и апхуэдэ ІэнатІэр илъэси 188-рэ зэрырикъур Налшык щагъэлъэпіащ.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым и мафіэсгъэункіыфіхэм я фэеплъым деж удз гъэгъахэр щагъэтІылъри, махуэшхуэ Іуэхум щыпащащ мафІэсым пэщІэткъегъэлакіуэ Іуэхущіапіэм и актовэ пэшым. Абы щызэхуэсат ІуэхущІапІэм и унафэщІхэр, ветеранхэр, кърагъэблэгъа хьэщіэхэр.

Къызэхуэсахэм псалъэ гуапэхэмкІэ зыхуагъэзащ Урысей МЧС-м и Управленэ нэхъыщхьэу КъБР-м щыІэм и унафэщІ, къэрал кІуэцІ къулыкъум и генерал-майор Надежин Михаилрэ мафіэсым пэщіэткъегъэлакіуэ къулыкъущіа-Къэбэрдей-Балъкъэрым щыІэм и унафэщІ Къардэн Анзоррэ.

Надежин Михаил къыхигъэщащ ветеранхэм пщІэшхуэ зэрахуищІыр узыншагъэ быдэ ехъуэхъуащ. Зи ІэщІагъэм фІыщІэ яхуищІащ унафэщІым, ди республикэм, абы щыпсэухэм я шынагъуэншагъэм зэрытелажьэм

шыткъым.

папщІэ, адэкІи жыджэру, я къарур мыкіуэщіу, я мурадхэр къайхъулІзу псэуну зэригуапэри жиІащ.

Хабзэ зэрыхъуауэ, ветеранхэри лэжьакіуэ пэрытхэри ягъэгушхуащ. КъБР-м Ухуэныгъэмрэ псэупіэкоммунальнэ хозяйствэмкІэ и министерствэм и икІи щІыхь тхылъыр хуагъэфэяІэну щащ МафІэсым пэщІэткъегъэлакіуэ къулыкъущіалэжьакІуэхэми піэу Къэбэрдей-Балькъэрым щыІэм и унафэщІ Къардэн Анзор.

Урысей МЧС-м и медаль зэмылІэужьыгъуэхэр,

саугъэтхэр иратащ ветеранхэм, къалэн зэхуэмыдэхэр езыхьэкІ лэжьакІуэ пщІы бжыгъэм. Урысей ное дело» и медалыр зы-КъБР-м МафІэсым зыщыхъумэнымкіэ и Іуэхущіа-

Къызэхуэсахэр ирагъэплъащ «Йожарной охране России 373!» фильмым. Абыхэм Я гукъыдэжыр

Арсен сымэ.

ЩІыхь тхылъхэр, фэеплъ къаІэтащ, я нэгу зрагъэужьащ «Шагъдий» цІыхубэ къэфакіуэ гупым (унафэщІыр Осетие Ипщэ Республикэм гъуазджэхэмкІэ МЧС-м «За вклад в пожар- щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Унэжокъуэ Заремэщ), Арщыхуагъэфэщахэм ящыщщ дан къуажэм дэт курыт еджапІэ №3-м и пэщІэдзэ классхэм щІэсхэм, НарткъапІэм и ветеранхэу Апэжыхь лэ и курыт еджапІэ №6-м и Мухьэдин, Дыкъынэ Талий, 6-нэ классым щеджэ Ерокъуэ Ясминэ сымэ. Абыхэм Кіуэкіуэ Руслан, Нэдзырэ фінщіэ хуащіу Іэгуауэшхуэ хуаІэтащ махуэшхуэр зыгъэлъапІэхэм.

ДЫГУЛЫБГЪУ Жантинэ.

хэр якіэлъоплъ Донбассым къикlауэ Налшык зыщызыгъэпсэху сабийхэм я узын-

дохутыр

МАРИУПОЛЬ, Макеевкэ къалэхэм шыш цыкіухэм я деж мы махуэхэм щы ащ КъБКъУ-м и медицинэ факультетым и профессорхэу Мизиев Исмэхьил, Жетишев Рашид, Теммоевэ Лейлэ сы-

Медицинэ щІэныгъэхэм я педиатр-психоте-

Сабийхэм гулъытэ хуащІ Къэбэрдей-Балъкъэрым

хэр Налшык шыІэхукІэ абыхэм ядэлэжьэнущ, я щытыкІэр сыт и лъэныкъуэкІи къипщытэу. Узыншагъэр щрагъэфіэкІуэж «Лэгъупыкъу» центрым иджыпсту зыщагъэп-

сэху хъыджэбз цІыкІуу 15-м, щlалэ цlыкlуу 22-м. Фигу къэдгъэкІыжынщи, а щІыпіэм нэхъапэіуэкіи къикІа сабий гуп Налшык щыІащ.

> Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ» Парламентымрэ Правительствэмрэ

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ,

Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секре-

еєм ішимещеськи

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкIэ-42-57-59; шэнхабзэмкIэ-42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; хъыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ - 42-22-88, 42-60-53,

- 42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттеххэм -42-75-78, 42-63-64.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщ Гэныгъэхэмк Гэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ «Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Джатокъуэ Марьянэ, корректорхэу Щоджэн Заирэ (3, 4-нэ нап.), Щоджэн Иннэ (1, 2-нэ нап.), корректорхэм я дэІэпыкъуэгъу Елмэс ФатІимэ. КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Ныр Саидэ, Щомахуэ Марианнэ, сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр П 5894 • Тираж 2.041 • Заказ №893

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

нэхъыфІ-

Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІ-редактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ШхьэщэмыщІ Изэ.

газетыр КъБР-м и ирагъэтхащ (учредителхэр).

тарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

42-22-89; зэдзэкІакІуэхэм - 42-21-88; корректорхэм